

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
7/2019

BBCON a PARCON 2019

Tento rok bol prvý, druhý, x-tý ročník festivalu BBCON (podľa toho, či beriete ten minulý ako nultý, prvý či pokračovanie s niekoľkoročným odstupom). Minulý rok bol výnimočný tým, že sa po dlhej dobe konal v Banskej Bystrici festival. Tento rok bol výnimočný tým, že bol spojený s putovným festivalom PARCON. Minulý rok bola latka nastavená vysoko. Podarilo sa obhájiť pozitívne ohlasy z minulého roka?

Pred rokom som bola unesená všetkým, tento rok som sa na to pozerala už inak, aj z toho dôvodu, že som bola súčasťou programu.

Program bol obsahovo vyskladaný rozmanito. Čo trochu zamrzelo, bolo rozdelenie programu do dvoch budov. V podstate nič hrozné, vzdialenosť nebola extrémna. Ale pri presune z jednej časti programu do druhej, ktoré na seba nadväzovali, mohol človek o niečo prísť. Ale chápem, že veľká aula v hlavnej budove má svoju nezastupiteľnú úlohu.

Pri vstupe na festival vás vítali milé tváre, koštovka tekutého zázvorového zázraku, sladkosť (i keď obsahovala palmový olej) a okrem klasickej pásky na ruku ste obdržali aj drevený prívesok. Počet ľudí na akcii sa dá voľným okom len ťažko odhadnúť, aj kvôli rozdeleniu priestoru. Veľkú účasť mali aj bratia Česi, ktorí prišli hlavne kvôli PARCON-u. A dúfame, že ich BBCON oslovil natoľko, aby prišli aj ďalší rok.

Programovo sa dalo vybrať od literatúry až po vedecké témy. Sprievodný program spojený s hraním, výstavami a večerným kinom dopĺňali hlavný program rozdelený do troch línií. Veľkým lákadlom bolo auto DeLorean z filmov *Back to the future*, ktoré sa vonku krásne vynímalo. Ak ste však chceli ve-

dieť, čo sa skrýva pod názvom prednášky, museli ste zájsť na web festivalu a rozklikáť jednotlivé názvy prednášok/workshopov. Samozrejme ani tento rok nechýbali *after party*, ktoré združili kolektív a rozprúdili debatu.

V sobotu sa konal galavečer s odovzdávaním cien – 38. ročník Ceny Karla Čapka, 8. ročník súťaže Svet na tvoj obraz a Ceny ČS fandomu. Trochu väčšej noblesy a iného prevedenia večerného programu by nebolo na škodu. Malá inšpirácia od iných podobných galavečerov by mohla posunúť význam tejto fandomáckej udalosti vyššie. Máme ich predsa málo, tak prečo z nich nespraviť niečo, z čoho sála praská vo švíkoch?

Po galavečeri nasledovala tombola, ktorá bola tento rok epická! Humor, rýchlosť, skvelé ceny. Každý, kto sa jej zúčastnil, musel uznať, že to malo šmrnc.

Popri rozhovoroch o pocitoch z festivalu sme sa dostali aj k zaujímavému postrehu, ktorý som si dovedty nevyšimla. Tým, že festival je ladený na témy, ktoré sa netýkajú anime sféry, bol festival ochudobnený o účastníkov tohto žánru. Osobne mi nevedí, že táto téma je vynechaná. Nemám nič proti nej, ale k životu ju nejakou extra nepotrebujem, ale musím uznať, že ľudia, ktorí ju vyhládávajú, sa môžu akcií (akou je aj čistokrvný BBCON) strániť. Hoci by ich zaujímala aj aktuálna téma festivalu. A možno to je aj zložením organizačného tímu, ktorý patrí k inej generácii, ktorá festivaly robí inak. Netvrdím, že zle. Ale inak. Tak po starom a po pravde? Mne sa to vlastne páči.

Uvidíme, ako a či sa bude pokračovať o rok. Predsa len to nie je len o tých pozitívnych reakciách, ale aj súkromného času, energie a trpezlivosti.

pokračováni na str. 2

Obsah

BBCON a PARCON 2019	1	Kompletní výsledky 38. ročníku CKČ	13
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Erika Johansenová: Osud Tearlingu	19
Hvězdný bulvár	3	Kompletní povídky H. G. Wellse	26
Sci-fi autorka z Plzně o Chotěboři	5	Časem s vědou – červenec	28
Na prázdniny	5	O velkých činech vědy a techniky	28
Anketa Aeronautilus (po patnácté)	6	Věda a vlast	29
Arrakiel, Sibiel, Uriel a ti další	7	Třeštění letitého popularizátora 87	29
D.O.D.O.D.L.E D.O. Neala Stephensona	9	Edward Luce: Soumrak západního	
Mimořádné zpravodaství CKČ	11	liberalismu	30
CKČ optikou neznámého vojína	11	DOGMA	31
Administrace je zábava, a lidi ...	12	Cena Karla Čapka 2018–19	32

bbcon 2019
parcon

BACK ←
TO BANSKA
THE BYSTRICA XXV
→

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Mnozí dnešní čtenáři dostávají do rukou Interkom vůbec poprvé a asi se diví, co se jim to stalo. Odpověď na jejich otázky je prostá, na stranách 11 až 14 najdete kompletní výsledky CKČ 2018–19, které se, ať již jako autoři nebo porotci, zúčastnili. Pokud jim Interkom přijde zajímavý, mohou si jej předplatit, stačí napsat na mail z titulu.

Denisa „DNA“ Kancířová nám poslala stručný report o právě proběhlém Parconu / BBConu v Banské Bystrici, k tomu se vrátíme i v příštím čísle. Po dvou letech přinášíme tabulku ankety Aeronautilus, která dle mého něco říká o vývoji ve fanouškových preferencích, a vedle toho přinášíme i info v bodech o nedávném Festivalu fantazie od Lei Schropferové, četba jejího textu vám ozřejmí rozdíl mezi technologickými skopičinami současnosti a příjemným conem starého stříhu, jak BBCon charakterizovala Jolana Tichá a vlastně i Denisa.

Bulvár je i tentokrát kratší, ale nyní proto, že od vydání minulého čísla uběhl rekordně krátký čas :-).

Asi nejdelším příspěvkem čísla je první část rozsáhlé studie trilogie Eriky Johansenové o Tearlingu. Knihy samé dle mého nejsou natolik pozoruhodné jako jejich více než fundovaný rozbor, daleko přesahující konkrétní fantasy ságu. Text Jirky Grunta by mohl přispět do debaty o kvalitě naší recenzentské praxe, ukazuje totiž možnou metodu, a kde je metoda, tam může být i náprava dle ní.

Než ale dolistujete k Tearlingu, nepřehlédněte brilantní recenzi Ondřeje Šefčíka o Konci agentury DODO nebo recenzi kompletního vydání povídek H. G. Wellse.

Letos uplyne 110 let od vydání románu Rusové na Marsu. Ondřej Neff o něm velmi zajímavě referuje v knize Něco je jinak, neměli bychom toto výročí přehlédnout, jak se stalo před deseti lety, tak snad už v příštím IK.

Zdeněk Rampas

➔ BBCon (dokončení)

A hoci sa môže z tohto textu zdať, že som si to neužila, opak je pravdou. A myslím, že každý, kto sem zavítal, si našiel to svoje. Stretol sa so známymi a porozprával sa. Tak po starom. Bez zbytočných technológií.

Denisa „DNA“ Kancířová

VESMÍR S ČOKOLÁDOU

Pro prvních 100 objednávek
ČOKOLÁDA ke knize zdarma

www.efortna.cz

Jana Rečková
Jiří Dluhoš

Fortna

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 7/2019 (327)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6,

161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek a Michaela

Autoři tohoto čísla

Kris Benediktová, Ivo Fencel, Filip Gotfrid, Jiří Grunt, Zuzana Hloušková, František Houdek, Jarda Houdek, Denisa „DNA“ Kancířová, Jára Mikovec, Jarek Mostecký, David Nedoma, Zdeněk Rampas, Lea Schropferová, Ondřej Šefčík, Jiřina Vorlová

Fotografie

Martin Grobař, Veronika Petrášová

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt, Jan Haberle, Pavel Kavánek, Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 29. 7. 2019

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Znechucení světlými zítky jsme vykročili k temným včerejškům.

Nikoli lepší svět, ale lepší lidé v tom špatném světě.

Demokracie má tendenci se tvářit, že je něco lepšího než vlada lidu.

Rozkradli tolik, že to nejsou schopni utratit a dále kradou už jen z principu.

Neoliberalismus profituje z toho, že rozumní lidé jsou hloupí.

Lidé se lidstvu ještě budou hodit.

Ivan Hofman

● **26. června** v MATu na schůzce KJV drží přednášku Richard Šusta. Tak takhle jednoduché to nebylo, sešlo se nás poměrně málo, protože část účastníků dostala mail, že se pořad odkládá o týden, a další zase mail, že se odklad ruší, protože by kolidoval s FF v Chotěboři. Richard zase zjistil, že jeho notebook není kompatibilní s místním promítacím zařízením, našťestí měl jiný v několikaminutové vzdálenosti, takže i přes vedro venku rychle donesl náhradu, kterou s pomocí Romana Štědroňského už s televizí zdárně propojil...

Pak se ještě, jen aby uvedl schůzku, objevil Leonid Křížek, také dostal ten dezinformační mail, a mohla začít přednáška. Ta se jmenovala „Kořeny Indie a její kolorit v době Julese Verne“ a zdářile dostala svému názvu. Richard začal u starého Egypta a hiksósů, které ztotožnil s Árii, pronikajícími do Indie.

Podrobně rozebral vznik kast, které mají původ ještě v neolitickém osídlení, původně šlo vlastně o cechy, které tak vlastně přísně hlídaly své výrobní postupy. Nejnižší třída, která nepatřila do žádné „kasty“, měla naopak zakázáno veškeré vzdělání, když se něco takového praktikuje několik tisíc let, nelze a nestačí to pak jen tak úředním výnosem zakázat. (Naši nepřizpůsobiví spouobčané mají tedy v nevzdělávání několikatisíciletou tradici.) Běžní Indové dál žijí rozděleně podle kast, přestože jim to přináší obrovské problémy třeba při hledání partnerů do manželství, a naopak nedotknutelní mají jedinou možnost jak se ze systému vymanit, totiž konvertovat k islámu. (Kdo by se jim pak divil, že to následně dávají sežrat lidem, kteří dál svými zvyky a jednáním reprodukují systém, ze kterého oni unikli. Mám za to, že tohle jednou Indii zničí.)

● **27. června** jsme se s Michaelou vydali k Regentovi, původní plán být tam o půl hodiny dříve a předat Jiříně zapomenuté brýle, nevyšel, nějaká havárie v Jindřišské zastavila dopravu. Takže jsme naopak dorazili až po šesté, a ani jsme se nevešli ke stolu. Na mě tam ještě číhal Jan Váchal, kterému Míša korigovala nějaké divadelní hry, takže jsme se usadili u stolu bokem, kam po čase dorazili náš Pavel, Pagiho Cordy a pak i Dagmar. Poprvé také dorazil právník a autor Mike Houška. S Frantou jsme se jen pozdravili, uvidíme se v sobotu. Mike mi dal adresu na Jelenu, ta mi

nedávno nechala ve schránce *Zpravodaj* klubu skeptiků Sisyfos, který redakčně zaštitila.

A jestli se nemýlím, začal dnes také chotěbořský FF.

Fantastická Ostrava

● **29. června** se okolo desáté objevují na prvním nástupišti Hlavního nádraží. Tam kupodivu už stál LeoExpres připravený k odjezdu a vpouštěl do svých útrobu první cestující. Takovou dochvilnost jsem zde ještě nezažil, obvykle vlak přijížděl v době plánovaného odjezdu a pak se ještě 20 minut čistil a plnil potravinami pro další cestu. Vyhledali jsme s Frantou Novotným naše místa, Karel „Kirby“ Krajča, pořadatel Fantastické Ostravy, nám rezervoval čtyřsedadlo, a čekali jsme na Ondřeje Neffa. Minutu před odjezdem, kdy už jsme trochu znervózněli, mi Ondřej zavolal, na kterém nástupišti jsme. Než jsem mu to popsal, vlak se dal do pohybu. Jak jsme se později dověděli, Ondřej netušil, že metro C bude teď nějakou chvíli mimo provoz a náhradní doprava zjevně nebyla dostatečně rychlá. Zavolal jsem Karlu Krajčovi, ten to ale nebral, našťestí Pavel Poláček ano a společně rychle koupili Ondřejovi lístek na další vlak.

Tři hodiny s Františkem rychle uběhly, v Pardubicích si k nám přisedl student chemie, přišel mi jako nadšenec svého oboru, ale když došlo na politickou historii, ukázal nám, jak je na tom i ta chytřejší část mladé populace s dějepisem bédně. Ale aspoň si teď nemyslí, že prezidentem v roce 68 byl Gottwald a na ruské straně Gorbačov.

V Ostravě už na nás čekal Pavel s autem, a za chvíli jsme byli v Trojhalí, které tedy využívá zatím jen haly dvě, ale i to je úžasný prostor. Když jsme dorazili, právě vrcholila přednáška Františky Vrbenské, my se ale vydali hned na velkolepou výstavu modelů lodí, obydlí a postav Star Wars ságy vystavených Markem Kuleszou a jeho jistě obětavou ženou.

Museli jsme obejít výcvikový prostor, kde Robert Waschka seznamoval šermířské adepty se základy svého koníčku.

Pak náš Pavel Poláček provedl prostorami podzemního parkoviště, kde probíhaly ještě nějaké doprovodné programy, hlavně asi o Star Treku.

Potom jsem si prohlédl maličkou výstavu fanzinů, zašel jsem na stánek Hosta, kde jsem chvíli povídal s Jiřím Štěpánem, připomenul jsem mu rukopis Pavla Houserera, který mu už

dlouho leží v redakci, a Carcosy, kde jsem si všiml, že vydali „Zbouchnul jsem Satanovu dceru“. Ještě jsem se nedostal ke „Strašidelné vagině“, tak nevím. U jídelního nákladáčku jsem si dal nějaké místní těstoviny, docela dobré a navíc v papírovém kelímku a s dřevěnou vidličkou.

Mezitím dorazil Ondřej, Kirby pro něj také dojel na nádraží, Pražák by se v Ostravě neměl pohybovat bez doprovodu :-)

Pak jsem chvíli poslouchal představování malých fantastických nakladatelství, poznal jsem majitelku Planety9 a šéfa Carcosu, a protože už mě nebavilo stát, usadil jsem se na paralelním pořadu Petry Slovákové, kde jsem spolu s ní zavzpomínal na její začátky od „Železnoci a jiných podivností“. Mikrofon ještě zdůrazňoval její zvláštní přízvuk, takže šlo vlastně i o muzický zážitek. Okolo výstavy Star Trek uniforem jsem se mezi houfky cosplayerů propletl do sálku, kde měl povídání Ondřej Neff, překvapilo mě, že tu nebylo moc avizovaných obyčejných Ostraváků, přišlo mi, že většina účastníků měla kostýmy nebo alespoň nějaké tetování. Ale dopoledne zde snad bylo více rodin s dětmi jen tak nakouknout.

Ondřej proslavil svou přednášku Svět za pětadvacet let, ve které odhadoval budoucí na základě toho, jak se náš život změnil od roku čtyřiaředesát.

Pak jsme zašli na večeri do nedalekého obchodáku, jídla opravdu výtečná, leč cenově odpovídající Praze. A bylo načase zase vyrazit na nádraží a do Prahy, tentokrát RegioJetem ale už ve třech. Probrali jsme zkaženost světa, veselé historky ze svateb, a dohodli se, že zase musíme takhle někam vyrazit.

● **5. července** si připomínáme první dochovanou zmínku o krádeži bicyklu na našem území, konkrétně ve znění: „Cyril a Metoděj přišli o kolo roku 863“.

● **8. července** zajdu s Michaelou a Svoreňovými na večeri do Mincovny na Staroměstském náměstí a pak dáme na stojáka vrchol festivalu Bohemia JazzFest – vystoupení Stefano Bollani Quartet Napoli trip tamtéž.

● **9. července** jsem odvělel na výstavu v karlínském paláci Kooperativy. Pokud vás zajímá investiční umění, tak doporučuji, výstava je zdarma :-)

● **10. července** běháme s Michaelou po městě a sháníme knižní ceny pro vítěze CKČ.

● **11. července** se cestou do Regenta nejprve zastavíme v Jalně pro Interkomy a pak koukneme na Vějíř hraběnky Chotkové. U Regenta probíhá plánování další Františkovy cesty na Nové Hebridy a do podobných končin. Já pak s Richardem Šustou dávám řeč o seriálech.

● **12. července** jdeme skoro hromadně na festival *Show Passion Korea*, nějak jsme zvládli organizační problémy, Karolina Francová s kamarádkou musela přijet z Liberce, Vilma se přihlásila na poslední chvíli a rovněž na poslední chvíli dorazila, protože s Karličkou telefonicky řešila, zda se v sobotu bude v Liberci konat fantasy procházka, pod jejíž záminkou by dovezla Karolinu domů.

Já předtím povečeřel v Kolkovně (porce 2x větší než v Mincovně, ale ceny poloviční) se Svoreňovci, kterým jsem rovněž opatřil vstupenky. Představení bylo směsí energie, rytmu a pekelné rychlosti, v katalogu to popisovali jako kombinaci break

dance a korejské tradiční hudby, příběh hledání harmonických vztahů mezi jinem a jangem a tvůrčí spolupráce mezi tradičními korejskými umělci a hip-hopovými kulturami. Když jsme se pak sešli před divadlem, ještě dlouho jsme se z toho vzpamatovali, ale nakonec i pánové donuceni k návštěvě partnerkami projevili spokojenost, že se nechali umluvit.

● **13. července** je dohodnuté datum večírku s francouzskou bohemistkou Eurydikou, bude druhého srpna.

● **15. července** pořádáme herní pondělí, Honza Lipták dorazil už dopoledne, ale jen aby se omluvil, jeho Miša je nemocná, stejně jako Sargo, kterou bolí chodidla jako malou mořskou vílu. Nakonec jsme se sešli jen v užším kroužku, Filip a jeho děvčata, Honzové Bidlo a Vaněk jr. Počasí nám přálo a tak potom, co si všichni povinně natrhali meruňky a rybiz došlo na šipky. Když jsme se pak přesunuli do pracovny, tak bylo tolik povídání, že jsme ani nestihli vybrat nějakou deskovku.

● **17. července** roznáším povinné výtisky do knihovny a agentury ISBN, Zdeněk Pobuda neměl čas, tak jsem se alespoň zastavil v antikvariátu ve Valentinské a pořídil tam „Něco je jinak“, až bude třeba zase pro nějakou exotickou bohemistku.

Parcon / BBCon (díl první)

● **19. července** ráno nás před domem vyzvedl Jirka Doležal, naložili jsme knihy pro CKČ, keramiku pro její vítěze a vydali jsme se horní cestou okolo Pardubic do Banské. Tak do Čadce to celkem šlo, i když nás už okolo poledne chytilo pořádné krupobití a později několik průtrží mračen, špatné počasí na rozdíl od nás nepřešlo pohoří, přes které jsme hodinu vytáčeli serpenty, takže následoval slunečný (ale ne tak horký jako v Břlovci) víkend, nezkalený ani tím, že s příjezdem na slovenskou půdu nastalo dopravní peklo, mám za to, že silnice mezi Čadcou a Žilinou jsou utajená slovenská pohraniční opevnění. Učinně Vojslavice, aneb Vítejte v krajině, kde cizák zahyne.

Ale nakonec jsme s cca tříhodinovým zpožděním okolo 18.30 před registrací. Ta je rychlá, ale následuje vyplňování přihlašovacího lístku cizince, který se zřejmě od války moc nezměnil. Obsluha u conového občerstvení zrovna čerstvě nevytápala, spoléhat se, že bude mít sílu obsluhovat i za hodinu jsme se nechtěli, tak jsme se vydali do nedalekého Lidlu pro zásoby, zavíral v osm, stihli jsme to dost těsně.

V těch třech hodinách zpoždění nám uniklo nejen slavnostní zahájení, ale také pořad Martina Králíka *Deset pilířů Zlatého věku slovenské fantastiky*, beseda s Frantou Kotletou a *Česko-slovenské cesty časem* Romana Hrušky.

Konečně trochu najedení jsme se vydali pozdravit přátele a známé a zjišťovat, kdo dorazil, pak jsme se potkali s Marikou a Milanem Haličovými, a do půlnoci na terase Brejk baru povídali o tom, co se přihodilo za ty roky, co jsme se neviděli (mám dojem, že od druhého plzeňského Parconu) a jak dnes žijí naši potomečkové. Pak jsme ještě probrali život s Heňou, kterého jsme také od Tatraconu před deseti roky nepotkali, a byl čas omdlít v celkem příjemných pokojích. Trochu nás zarazilo, že přestala téci teplá voda, školník nevzal v úvahu, že tento víkend nebudou koleje prázdné, ale v sobotu v poledne to napravil.

O zbytku conu v příštím čísle :-)

Zdeněk Rampas

Sci-fi autorka a pedagožka z Plzně o Chotěboři

Jet na Festival fantazie do Chotěboře bylo letos jako plout do Valinoru, země elfům zaslíbené. Tak nadšená jsem nebyla už hodně dlouho. Neb je mysl po těch deseti dnech vylomenin stále ještě poněkud zmatená, rozhodla jsem se shrnout své zážitky do dvou desítek bodů přesně v tom pořadí, jak náhodně budou vyskakovat z mé hlavy.

1. Hláškou letošního roku (alespoň co se Series-conu a Broadway-conu týče) je *Dělám stojky* ;)

2. Flash a jeho tým jsou hodni obdivu. Jejich seriál a filmečky (startrekové i s původní sci-fi zápletkou) jsou dělány tak profesionálně, jak to jen v českém amatérském filmářském prostředí jde. Pokud jde o *Jistě, kapitáne*, tak oba díly jsem si hrozně užila.

3. Dámy v červeném z Příběhu služebnice dokážou být ne skutečně zákeřné, zvláště pokud hrají Skrytého Hitlera.

4. S Thomasem a Tracy si prostě musíte zahrát Městečko Prasinky. Takovou srandu jinde nezažijete. Včetně možnosti vyzkoušet si roleplay obra s IQ tykve. Další level je hraní Městečka Palerma (zde Mafie) s pánem, co má ruský přízvuk. To má teprve gráty!

5. Všem, kdo dosud pochybovali o tom, že Lord Voldemort dokáže být sexy (a velmi romantický), vřele doporučuju představení Hříšný tanec v podání Dolores a Voldyho.

6. Hrajete-li poker s Johnakem, musíte se smířit s tím, že vaše žetonové hromádky velice rychle mizí...

7. Uf, nádech, výdech. Po letech jsem vystoupila na veřejnosti

– jako sborové křoví. Vždycky jsem si chtěla zazpívat nějakou písničku z muzikálu. V tomto bodě bych ráda zmínila také úžasně zpívání u bradavického táboráku a Grittovy písně klingonské.

8. Festivalové grilování bylo mňamozní – tak vynikající bůček s bramboráčky a kuřecí steak jsem neměla už dlouho. Provolejte kuchaři třikrát sláva!

9. Murphyho zákony letos fungovaly zvláště přesně – Jdete na soutěž jako divák a soutěžit prostě nechcete... směla, osud to chtěl – soutěžíte a ještě vyhrajete se svým týmem obrovský perník se zvláštní polevou ;-(aneb Zeměplošské riskuj). Co se týká Zeměplochy, Dopis Patriciovi je skvělá, ačkoli dost zákeřná hra.

10. Dostalo mě zjištění, že se i v Plzni hraje famfrpál a že každý rok se na skřetím klání někdo zraní, někdy i tak, že se musí volat rychlá (jako například letos).

11. V Bradavicích to letos žilo. Potterfan připravil rovnou tři večírky – Welcome party, House pride party a na závěrečné Pere-Lachaise (aneb velmi rozjeté hřbitovní party) jsme slíbili nehynoucí věrnost Thomasovi v kostýmu Grindelwalda.

12. Poníci mají u mě letos velké plus za tančící větrák, postavený tak šikovně, že pouštěl vzduch přesně tím směrem, kam měl ;-) A tak trochu i za toho velkého gumového poníka v rohu.

13. Baseballová pálka obalená ostrým drátem a celá od krve je dostatečným argumentem k přihlášení se do taneční soutěže na Cospleffu.

Na prázdniny

Letos je to číselně pěkně uspořádané, prázdniny začínají v pondělí prvního července. Policie ohlásila, že zdvojnásobí a ztrojnásobí hlídky a všechny budou ještě zlejší než kdykoli jindy, a Rakušané pro jistotu zakázali z dálnice vůbec sjíždět, aby si lidi nezvykali, že si můžou jen tak jezdit. Toto jsem sledoval jen s mírným zájmem, mé vektory neměřily k jižním mořím, ale do směru severovýchodního.

Ostrava uspořádala pro víkend právě uplynulý už druhý ročník Festivalu SCI-FI, fantasy, horroru a komiksu pro všechny, jak zní anotace na jejich webu. Ostrava mě zlákala, protože je to sympatické a úžasně kulturní město. Colours of Ostrava sice jdou mimo mě, ale sci-fi hemžení v Trojhalí Karolina jsem si nechtěl nechat ujít. Tahle rekonstruovaná někdejší koksovna, nyní multifunkční prostor Trojhalí Karolina má mnohá specifika, hned vás zaujme, že se trojhalí skládá z dvou hal, ale kdyby se festival sci-fi měl odehrávat v méně paradoxním prostoru, nebylo by to ono.

Do Ostravy jezdím už delší dobu vlakem, od dob, kdy jsem tu měl na osm stání soudní spor kvůli článku z Neviditelného psa, který jsem nenapsal. Na té soudní budově mají pamětní desky, jednu ta památku lidí zde neprávem odsouzených k smrti za nacistů a druhou na památku lidí zde neprávem odsouzených za komunistů. Cedule ZDE SE KROUTIL PŘED SOUDEM ONDŘEJ NEFF je teprve u kameníka. Ted' našťást sem jezdím vlakem jen na scifistické podniky.

Pokud vlak jede včas a tam, kam má, je dnešní ježdění vlakem nelíčená radost. Postřehl jsem jen jednu maličkost, je to spíš zajímavost než cokoli jiného. Cestou do Ostravy jsem jel pendolínem Českých drah a zpátky RegioJetem pana Jančury. Oba vlaky byly čisté, odjely i přijely na čas, servis perfektní, personál ochotný a příjemný. Rozdíl byl v tom, že stevard Českých drah po mně chtěl vidět jízdenku (elektronickou, v mobilu), kdežto Jančurův muž se staral jen o mé blaho, přinesl mi kafe a noviny – a jízdenku vidět nechtěl. Záhadu mi vysvětlil můj kamarád, spolucestující Zdeněk Rampas: jízdenky jsou vystavené individuálně na číslo křesla, a jelikož mě nikdo nevyhazuje, je to neklamně znamení, že jsem majitel lístku. To je uvažování jaksi soukromo podnikatelské. Uvažování státně byrokratické vede k tomu, že je třeba se vykazovat úředním dokladem.

Ale to opravdu není stížnost, spíš v dobré mysli zaznamenaný postřeh. Pokud jde o akci v Trojhalí sestávajícím ze dvou hal, bylo určené široké veřejnosti: postaralo se o to Město a jemu budiž vzdán dík za to, že bere sci-fi, fantasy, horror a komiks za kulturu. Jsme přece v době, kdy umělec vysype na zem šuple a dostane za to uměleckou cenu Jindřicha Chalupického. I piktogram na zdi je kultura, je to graffiti. Ale komiks je jenom škvár.

V Ostravě ale ne, a to mě těší a je to krásný začátek prázdnin.

Ondřej Neff / LN

14. Není větší zábava než zjišťovat, co démonovi Crowleymu z Dobrých znamení brečí v košičku (Cospleff).

15. S nelibostí zjišťuju, že naše mužská generace stále více měkne.

Většinou se nechce tancovat s neznámými osobami ženského pohlaví. Chlapi, no tak! Ženská přece nepřijde na taneční party, aby na ní většinu času prodřepěla ;-) A tak si musí sehnat ženskou.

16. Čajovna v nejvyšším patře KDčka je skvělé místo k provozování skupinového zdechlosti a dobré odkladiště lumíků.

17. Chcete si zavzpomínat na staré dobré časy a zahrát si

Dynu – Bombermana. Dojdete na turnaj a ve výsledku máte přátelské klání, které jsme si ale dost užili.

18. Dabing anime stojí za to. Hrozně se nařehtáte ;-) Jako účinkující i jako divák...

19. Zjistila jsem, že dokážu po festivalu běhat celkem dlouho v koktejkách a botách na klínku, aniž by mi to začalo nějak víc vadit. Ale ty bolavé nohy pak.

20. Ani letos by z mě nebyl dobrý zaměstnanec Odboru pro dohled nad kouzelnými tvory, neb stále podceňuju nebezpečnost některých magických stvoření ;-)

A závěr? Kéž bych mohla jet i za rok! **Lea Schropferová**

Anketa Aeronautilus (po patnácté)

Rok	Povídka	Kniha	Obálka	Web	Velmistři
2005	Edita Dufková: Za okraj světa	Jaroslav Mostecký: Útesy křiku	Jan Patrik Krásný: za obálku Gateway	Petr Pagi Holan: Sarden	Ondřej Neff (AL) Petr Konupčík (OL)
2006	Jana Jůzlová: Obojek	Vladimír Šlechta: Nejlepší den	Jan Patrik Krásný: za obálku knihy Orci	Ondřej Jireš: Fantasy Planet	Zdeněk Rampas(OL) Egon Čierny (AL)
2007	Jaroslav Mostecký: Štěňata vlků	Ondřej Neff: Rock mého života	Jan Doležálek: za obálku Chladná hra	Wojta Běhounek: Daemon	Vlastislav Toman (AOL) Jan Kantůrek (AL)
2008	František Novotný: Útok na oceán (Albatros)	Petra Neomillnerová: Nakažení (Fantom Print)	Milan Fibiger: za obálku Konečný den Valhally (Triton)	Jiří Popiolek: Fantasya	Jaroslav Velínský (AL) Jaroslav Veis (AL) Miroslav Sábo (OL) Vojtěch Krump (OL)
2009	Miroslav Žamboch: Hra špinavců (Triton)	Pavel Renčín: Zlatý kříž (Argo)	Jan Patrik Krásný: za obálku knihy Elfové 1 (Fantom Print)	Pavla Lžičarová: Fantasy planet	Martin Zhouf (AL) Martin Kučera (OL) Jiřina Vorlová (OL)
2010	Pavel Renčín: Memento mori	Jakub D. Kočí a Františka Vrbenská: Vítr v piniích	Jana Šouflová: za obálku Vítr v piniích	Pavla Lžičarová: Fantasy planet	Josef Pecinovský (AL) Václav Pravda (OL)
2011	Martina Šrámková: Daleká cesta do Tipperary	Pavel Renčín: Labyrint	Jan Doležálek: za obálku Století páry	Wojta Běhounek: Daemon	František Novotný (AL) Pavel Mikuláščík (OL)
2012	Josef Pecinovský: Věrozvěst z Pompejí	Jan Kotouč: Tristanská občanská válka	Jana Šouflová: za obálku Dobrodruh 3 – Třetí triarcha	Martin Šust: XB1	Vlado Říša (AOL) Jaroslav Mostecký (AL)
2013	Vilma Kadlečková: Starýma očima, za tisíc let	Edita Dufková: Zpráva z Hádu (Laser-books)	Jana Šouflová za obálku kni- hy Mrtvý v parovodu	Martin Šust: XB1	Jan Patrik Krásný (AL) Zdeněk Zachodil (OL)
2014	Jan Žlebek: Popel, nebo prach	Vilma Kadlečková: Myceli- um – Jantarové oči (Argo)	Jana Šouflová za obálku Legends: Prokleté knihovny	Martin Šust: XB1	Jiří W. Procházka (AL) Michael Bronec (OL)
2015	Julie Nováková: Šeré město	Jana Šouflová: Svitky z londýnského mostu	Lubomír Kupčík za obálku Země bez zákona	Martin Šust: XB1	Vilma Kadlečková (AL) Tomáš Němec (OL)
2016	Julie Nováková: Zařikávač lodí	Julie Nováková: Elysium (Brokilon)	Petr Willert za obálku knihy Bitva o Sínaj od J. Kotouče	Martin Šust: XB1	Vladimír Šlechta (AL) Václav Fořtík (OL)
2017	Hanuš Seiner: Pod spinodálou (Mlok)	Vladimír Šlechta: Kukaččí mláďata (Brokilon)	Lubomír Kupčík: za obálku Lars – Šťavnatá lebka (Epocha)	Martin Šust: XB1	Jana Rečková a Václav Šorel (AL) Pavel Poláček (OL)
2018	Františka Vrbenská: Zlaté mlhy na pobřeží	Františka Vrbenská a Lucie Lukačovičová: Hořící kůň (Epocha)	Milan Fibiger za obálku kni- hy Hvězdné hry od Františka Novotného	Vanili.cz	Miroslav Žamboch (AL) Jiří Pavlovský (OL)
2019	Julie Nováková: Dlouhá noc na Japetu (antologie Ve stínu apokalypsy)	Julie Nováková: Světy za obzorem (Brokilon)	Tomáš Flak: Tajná historie Bornnu (V. Šlechta – Broki- lon)	Fantasymag	Františka Vrbenská (AL)

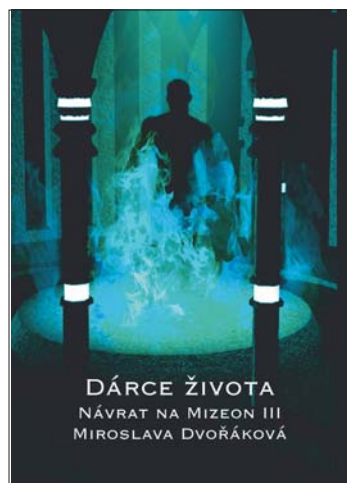
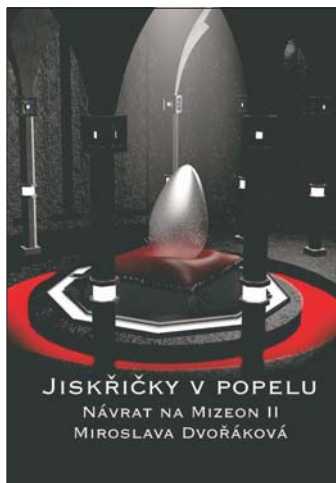
Vysvětlivky: AL autorská lóže, OL organizátorská lóže, AOL autorská a organizátorská lóže.

Arrakiel, Sibiel, Uriel a ti další

Démoni, výbušniny a náramkové počítače. Magie, smlouva s ďáblem, řízená telepatie. Subprostorové portály, jedovatá leptodyka, tříhlavá šelma. Že to nejde dohromady? A nemůže být v jedné knize pohromadě? Ale může. Přesvědčí vás o tom Miroslava Dvořáková v trilogii *Návrat na Mizeon*. Dílo z produkce *Nové vlny* sice není úplnou novinkou, lež mi tu věru už přes půl roku. Pravda, nejprve mě trochu odradila sazba, protože nemám ráda americké odstavce, ale byla jsem zase hodně zvědavá, jelikož autorku Mirku Dvořákovou znám už z projektu *Lehké fantazijno* a tehdy na mě její povídka *Návrat* udělala velký dojem. A tak, přestože se jedná o tři hustě potišťené knížky formátu A5, zhlála jsem je během vánočních svátků.

zlepšováčky, pozapomněli na starou nenávisť. Jo, kašlat na vlastní historii se nevyplácí!

Jako čtenáři si však exkurzů do mizeonských dějin a tradic užijete dost a dost. První díl místy připomíná spíš encyklopedii kříženou s rodovými kronikami, a stejně těch vysvětlovaček není dost a na konci knihy ještě najdete obsáhlý výkladový aparát. Neustále se přetřásají rodové linie a kdo je s kým příbuzný. Je to prostě důležité, krev není voda, a když je někdo potomkem někoho (naštěstí mají hodně dětí a levobočků), tak to má už přilepené navždy. Jakmile se příběh rozjede, je to dobré, jenže pak se společně s dějovými zvraty vrší dav nových postav (podobně jako se valí z filmového plátna namnoženiny

Jenže, jak už to bývá, povinnosti mě odvály jinač a knížky skončily v příhrádce nevyřízených agend. Ukázalo se však, že nebyl zas takový problém se k nim vrátit. Když jsem opět zalistovala stránkami, kam padl zrak, tam se chytil, a já četla znovu, fascinovaná, přesně jako poprvé.

A přitom je příběh celkem banální a podstata konfliktu už mnohokrát obehnaná. Mladí a krásní arcidémoni (to hádám, protože popis vzhledu obvykle chybí) se rádi dobře baví a když zrovna nemají nic lepšího na práci, prohánějí se mezi vinicemi na traktorových sekačkách. Jako správní aristokrati se věnují hlavně sami sobě a nevázanému sexu. Do té doby, než nad jedním takovým mazánkem sklapne past. Kvůli klukovině je Arrakiel z vysoce postavené rodiny Arci-Quinnů odsouzen k nepřiměřenému a velmi ponižujícímu trestu, a tím končí veškerá legrace. Nic nepomůžou známosti s císařem ani bohatství, mladý arcidémon je vymazán z plemenné knihy a odsouzen k údělu nevolníka. Rituálně přijde o své krásné dlouhé vlasy... Tím však jeho cesta za vykoupením teprve začíná. Jak už asi tušíte, za jeho trestem stojí mocenský komplot, přítel Ravorites však doopravdy zůstal ztracen v časové trhlíně a těžko ho někdo najde. Zároveň je ohrožen i celý svět Mizeon, domov arcidémonů. Jak si totiž tak žili v pohodlí díky práci svých služebných *raisí*, kteří jim dodávali energii získanou z lidí, resp. z jejich strachu a pocitů viny, a užívali si kouzlička a technické

agenta Smithe). Je jich fakt hodně a trochu se pletou, ale zas tolik to nevádí – zlounů je jen pár, ty si zapamatujete, a ty ostatní jsou téměř jeden jako druhý. Pro ženy platí totéž, jen si ještě domyslete slibné křivky pod šaty. Jinak jsou většinou povolné (od bohyň, přes děmonky a lidské ženy až po dračice) a po sexu spokojené. Rychle se zakoukají, hned jdou na věc, žádné štráčky. Na rozdíl od postav matek, ty jsou vždycky protivné, přísné a nesnesitelné, nebo přehnaně starostlivé. Je snad údělem matek být něco jiného? Opakují se i oblíbená gesta a mimika. Muži často koulí očima a ušklíbají se, případně uchechtávají. Občas se některému podaří, aby se mu tvář „zavlnila“ smutkem (schválně si to zkuste před zrcadlem). Většina intimních scén si vypůjčuje obraty z červené knihovny. To, co začalo jako kosmologický mýtus o stvoření cizího (a pozoruhodného) světa, se pozvolna mění v ságu forsytovského typu.

Občas však dokážou hrdinové překvapit. Na jednu stranu se mladí arcidémoni chovají jako zlatá mládež, na druhou se z nich klubou skvělí válečníci, milenci a věrní manželé. Na chvíli si Arrakiel odskočí do lidského světa, aby nám názorně ukázal, jak funguje takové krevní pouto se smrtelníkem, ale moc funkční to pro stavbu děje není, a tak se hrdina brzy vrací zpět, aby si řešil svoje záležitosti (rozuměj: aby zachránil svůj svět před zhoubou). Sice se s ním ještě podíváme ve druhém díle na planetu draků, ale je to nuda, něco jako ples upírů, akorát že

hosté nebaží po krvi, ale po semeni od Dárce života, jediným to lékem na neplodnost. Do této role byl pasován ztracený a znovunalezný přítel Rawantes, který svou „službou“ vykupuje spojenectví a vojenskou posilu pro arcidémony. Asi si umíte představit, jak jde Dárce života hezky z náruče do náruče, a kdyby byl na ženské (resp. na dračice, ale když jsou v lidské podobě, tak je to vlastně jedno), určitě by si to užíval. Jenže někdo (nebudu říkat kdo) tu má zvrácený smysl pro humor a udělal ho jako čistou bukvici. Jeho milý – sám císař – zatím může akorát tak skřípat zubama, ale protože leží v jakémsi podivném kómatu a navíc je to bůh, tak ho to nejspíš nechává chladným... (no a až se probere, jistě pomůžou modlitby, že ano.) Arrakiel si mezitím stříhne hezký souboj s drakem o svou zatajenou manželku, se kterou stihl mít ještě před svým odsouzením syna, a už je tu čas na návrat na Mizeon a na nějakou pořádnou bitvu. Prostor vyniknout dostane ve třetí knize Arrakielův starší bratr Sibiel, pasovaný na regenta. Sice měl předtím na mále a hrozilo mu uškrvnutí mozku dozelená, ale není nad to zvolit si vojenskou kariéru dobrovolně. Nikdy nevíte, jak vysoko vás vynese. Ve spravedlivém světě je každý po zásluze potrestán, a Mizeon je přesně takový. Ano, když se nad tím zastysíte, dojde vám, že ve všem panuje jasný řád. Kdo byl ponížěn, bude povýšen, kdo byl sám, brzy si najde partnera či partnerku (nejlépe krásnou a svůdnou), kdo něco ztratil, získá to zpět (a když to nejde, získá za to něco ještě lepšího), a kdo byl zloduch, nevyhne se trestu. Sice cesta ke spravedlnosti chvíli trvá (ale i arcidémoní mlýny melou spolehlivě). Takže, ruku na srdce, kdo z nás čtenářů by to nebral. Kdo by nechtěl žít v přímočarém světě, kde ještě rozeznáte dobro a zlo?

Ačkoliv si dala autorka práci s vykreslením celé soustavy nových světů, které říká Metaprostor, jejich obyvatelé jsou pro mě trochu zklamáním, neboť nejsou v ničem odlišní od nás, lidí, ani povahou, ani chováním, někdy ani vizáží. A podobní jsou si i navzájem. Bohové nejsou jiní než draci a draci jsou pomalu stejní jako lidé, arcidémoní a nižší démoni. Všichni se chovají majetnický, milují různé rozmišky, souboje, válčení, šukání a zradu. Možná je kouzlo přesně v tom, že jsou všichni taková sebranka a zosobňují lidské negativní vlastnosti. Jak pořád vedou pletichy a zkoušejí na sebe nejrůznější podrazy víceméně primitivní povahy, tak mi trochu připomněli seriál Dallas. K všeobecnému zmatení mezi hrdiny možná přispívají i ta jejich jména, která si buď těžko pamatujete, nebo snadno spletete. Často ve mně evokovala úvahu, zda se spíš nejedná o název léku, pracího prášku nebo prehistorického zvířete z jurského parku. Původně jsem chtěla dát do názvu této recenze jméno Rafedaxarr, zkráceně Dax, ale nějak mi to tam nesesedělo. Proto Uriel, ten ale v trilogii není, toho jsem si vypůjčila odjinud, ale já si fakt nemohla pomoci... Nepasoval mi tam ani Ditrux a Brexa zněla také divně. Ještě se nabízela loď Wertex, statek Trixen, generál Xan a dračí král Rex... Nebo Izziel, Razziel a Fuzziel. Ne, to si fakt nevymýšlím. Essius, Teggius, Tassius... Myslíte si, že je to nějaká šaráda? A když vám budu tvrdit, že Arrakielův otec se jmenuje Destruktiel, tak tomu věřit budete? Ano/ne?

Možná to teď zní, že se mi to nelíbilo. Ale ono je to svým způsobem vlastně... fascinující. Nezdá se, že by to mohlo fun-

govat, ale funguje to. Vlastně ani nevím jak. Rekvizity sci-fi a fantasy autorka promíchala tak, že záhadným způsobem drží spolu, ale to už k žánru arcanepunk neodmyslitelně patří. Ačkoliv se domnívám, že výstavba děje by se bez řady těch technických hraček asi obešla. Funkce tajemné Aliance mi jaksi unikala, ledaže každé časoprostorové kontinuum potřebuje nějakou instituci, která smí zasahovat, když je ohrožena rovnováha sil, a tak mají všichni vlastně společného nepřítele. Celé dílo působí jako výtrysk pořádného zřídla fantazie a svou intenzitou je skutečně výjimečné. To však k pochopení mimořádného úspěchu, který vedl od e-booku k tištěnému vydání, nestačí. Jedno vysvětlení se nabízí ve správném namíchání ingrediencí, které podle zapomenutých literárních pouček patří do „vysokého“ a „nízkého“ stylu. V příběhu, kde se vyskytují bohové, démoni a draci, a hrozí bitva o celé světy, tedy ve velké epické fantasy, mezi sebou postavy mluví, jak jim zobák narostl. Ve slovníku mají výrazy jako „vyfasovat“, „buzerovat“ a častěji se oslovením „vy jelita“. Navíc si postavy říkají zkrácenými variantami svých jmen, přesně podle současné americké módy. Emočně zabarvená slova tu stojí jako hráz proti patosu, který by jinak u takového žánru převládl, a ten se už v dnešní době nenosí. Spojení obecné a spisovně češtiny, vulgarismů (i když s mírou), technických pojmů a již zmíněných podivných jmen, plných zdvojených souhlásek a neobvyklých souhláskových skupin, dalo dohromady magický koktejl, který vás očaruje, že nemůžete odtrhnout od stránek zrak. Buď vás to doopravdy chytne, nebo jenom budete užasle zírat, jak je něco takového možné. Zkusit byste to měli v každém případě. Možná si pak rádi přečtete i další knihy Mirky Dvořákové, jako je fantasy série *Vykladač* nebo samostatný lehce humorně laděný fantasy příběh *Ani párem volů*. Nebo sáhnete po *Ženě se lvem*, abyste zjistili, jak zajímavá autorka to je.

Zuzana Hloušková

Odposlechnuto

Auto raus: Protiemisní komisař Bursík předvídá, že v dohledné době zmizí z Prahy auta. Ona ta auta strašně smrdí, v tom má pravdu. Smrdí i proto, že páli biopalivo, což je svinstvo, které dal do benzínu přidávat právě Bursík.

Ale legrace jdou stranou. Když čtete, co všechno tihle lidé chystají, musí vám být jasné, že se toho nedá v demokratických poměrech dosáhnout. Chce to rázné řešení: my jim ty elektromobily do těch jejich svinských držek naccpeme! **ON**

Reakce na nominaci Ursuly von der Leyen se dělily do dvou základních kategorií:

- mimo Německo: „Kdo je ta paní?“
- mezi Němci: „Ježíšikriste!“

Marian Kechlibar

Žádám všechny vegany, aby přestali lidi obviňovat ze smrti kaprů. Všichni kapři o Vánocích hynou následkem střetu s radikalizovaným kladivem a nožem. S náboženstvím to nesouvisí, kapři umírají i ve zcela ateistických domácnostech (všimněte si, jak hezky jsem se vyhnul genderově stereotypnímu pojmu rodina) a smrt nemá žádné náboženství. **Lonestar**

D.O.D.O.D.L.E D.O. Neala Stephensona (o Nicole Gallandové mluvě)

Zdá se, že Neal Stephenson má v poslední době u českých nakladatelů na různých ustlání, neboť po nedávno vydaném románu *Sedmeroev* (Talpress 2018) vychází již devátý (!) román, nazvaný *Vzestup a pád agentury DODO** (Argo 2019, původní vydání u William Morrow 2017). Snad se sázka na Stephensona vyplatí i vydavatelům (a překladatelům, zde osvědčený Richard Podaný), ale čtenářům jistě! Mimochodem, bylo by zajímavé zjistit, jestli čeština není jazykem s největším počtem Stephensonových překladů (a to stále ještě postrádáme třetí díl *Barokního cyklu*!), to jen na okraj české překladové tvorby i autorů zajímavých v zásadě relativně malou (leč oddanou) skupinu čtenářů.

Román je zajímavý tím, že jde o první ze Stephensonových prací napsaných se spoluautorem, která vychází česky (nikoliv však celkově prvním románem ve spolupráci, již dříve napsal dva romány se svým strýcem Georgem F. Jewsburyem pod společným pseudonymem Stephen Bury, jde o romány *Interface* a *The Cobweb*). Druhým tvůrcem románu je Nicole Gallandová, pro niž to byl již celkem devátý román, nicméně českému čtenáři byla dosud neznámá. Zajímavé je, že je to již druhý projekt, na kterém spolupracovala se Stephensonem, prvním byla *Mongoliáda* (*The Mongoliada*, 2010), která by si zasloužila představit samostatně, v tuto chvíli stačí říci, že se jedná o podobnou parahistorii, jakou Stephenson podal ve svém *Barokním cyklu*.

Zpět k recenzovanému dílu. Opět jde o typický stephensonovský tlustospis (704 stran českého překladu) a opět se ukazuje, že pokud někdo umí psát tlusté knihy, aby v nich nebyla vata, je to právě Stephenson. Vedle vysokého podílu humoru je atypická i sama forma knihy, která je vlastně koláží dopisů, deníkových zápisů, emailů a vzpomínek, takže tvoří něco, čemu bychom mohli říci *dossier* (případovou složku dokumentů), což asi nejlépe vystihuje skrytý svět tajných agentur, ano i těch pracujících na oživení magie, jako je tomu v případě agentury DODO. Kolážovitá forma je vystižena nejen změnami vyprávěčů (někteří se objevují průběžně, jiní jedinečně), ale ovšem i samého stylu vyprávění, formální úpravy dokumentů (které obsahují často cenzurní či autocenzurní zášahy). Není to poprvé, co Stephenson zvolil formu dopisů a memoárů (už v *Barokním cyklu* jsou rozsáhlé pasáže podány jistou mistrovskou rukou. Styl připomíná nejen kdysi populární (a ve dvacátém století oživovaný) *epistolární román*, ale třeba i *Měsíční kámen* Wilkieho Collinse. Pozoruhodným rysem

Vzestupu je důraz na humor, který byl u Stephensona sice přítomný tak či onak vždy, tak silně však nebyl od jeho prvotiny, totiž *Velkého U*.

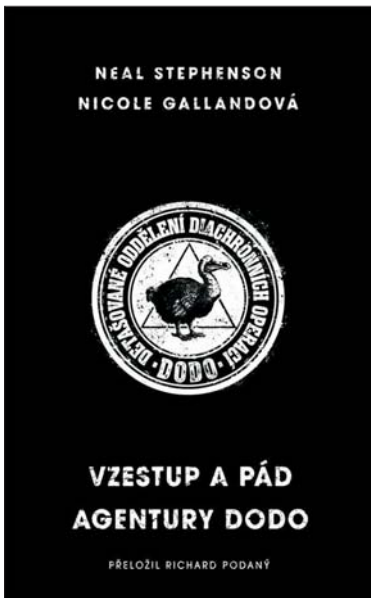
Syžetem (který ostatně není tajemstvím dlouho ani pro osobu, která se nejvíce blíží pojmu „ústřední hrdina“, ani pro čtenáře) je zjištění, že magie fungovala a rychle zašla v první polovině devatenáctého století a že agentura DODO pracuje nejen na dokumentaci fungování této magie, ale i na jejím oživení a používání, k čemuž využívá kvantovou fyziku a, proč to neříci, i Schrödingerovu kočku a značně starou přežívající čarodějnicki maďarského původu Erszebet Karpathy (ano, pokud někdo dokáže praštit někoho profláklým klišé mezi oči, je to Stephenson, jak uvidíme i dále).

V ději rychle dojde k vývoji zařízení umožňujícího provozování magie i k jejímu použití zejména pro cesty v čase a upravování časových realit (ano, plurál) ve prospěch objednavatelů (zde se hovoří jen o USA, ale v textu jsou zmíněny konkurenční cizí agentury, jejich činnost ale přímo dokumentovanou nemáme), dochází i k rekrutování nových čarodějních i nečarodějních účastníků, což nakonec vede k výše zmíněnému pádu, o kterém recenzent neřekne více, aby čtenáři nekazil zážitek. Fabule je jasná, logicky vystavěná, bez děr, díky zajímavým prostředím a přepínání mezi složkami *dossieru* je čtenář udržován stále v očekávání až ke konci, který, jak je u Stephensona časté,

vlastně není, protože místo triumfálního akordu je zde spíše opět vyhrávka do ztracena. U jiného autora bychom mohli mít podezření, že jde o otevírání vrátka k pokračování, to ale u Stephensona nepřipadá v úvahu, prostě, jak je jeho zvykem, přestává v jistém okamžiku vyprávět. Problémem jasného aktsluhu trpěl i Čapek, musíme se s ním u Stephensona (zase jednou) smířit.

Vzhledem k tomu, že prakticky veškerá magie v ději je použita pro cesty časem, román čtenáři může asociovat i Andersenu *Stráž času*, s tím rozdílem, že zde agentura malé změny vyvolává (a děsí se jejich akumulace, kdy vesmír provede *Střih*) a nikoliv jim brání. Nicméně změny se kumulují a projevují a tak v průběhu knihy nejen přijdeme o nejlepší anglický ležák (důsledek katastrofálního *Střihu*), ale Trapezoid je nahrazen Pentagonem, z toho můžeme dovodit, že naše realita je již ta *ovlivněná* činnost agentury DODO (ostatně ležák se mi nepodařilo opravdu vygúglovat).

Jistou výhradu je možné mít vůči postavám, zdají se být, proti jiným románům, dosti schematické, zejména v případě

* Český překlad užívá akronym bez teček, originál s tečkami.

hlavních postav. Melisanda Stokesová, lingvistka* rekrutovaná k DODO je typová, kupodivu až viktoriánsky pasivní, takřka nepolibená mladá dívka, což je v silném kontrastu s jinými ženskými postavami jak v tomto románu, tak u Stephensona obecně, nicméně je vlastně takto pasivní hrdinka čepem. I aktivní hybatel děje Tristan Lyons je vlastně schematický hrdina, čestný válečník bez poskvrny. Domnívám se ale, že v obou případech jde o záměrné užití archetypů: Melisandino křestní jméno je stejné jako u romanticky něžné postavy prerafaelského plátna malířky Marianne Stokesové^{***}; že se Tristan jmenuje jako slavný romantický válečník, netřeba zdůrazňovat, Lyons je nejen jméno anglo-normanské aristokracie (což v ději hraje roli), ale asociuje i lva. Archetypovost obou hrdinů (ano, je tam i romantická linka) vynikne s porovnáním s dalšími postavami, které jsou někdy schematické jen na první pohled, výše zmíněnou Erzebet, fyzicky sice mladou, psychicky ale pochopitelně zatrpklou až zlou osobu (není divu ve dvou stech letech, valnou část z nich prožitých jako bezmocná čarodějnice) nakonec v ději potkáme i jako plně životnou mladou dívku, až dojímavý charakter má mladičká židovská čarodějnice z Konstantinopole z časů čtvrté křesťanské křížové výpravy^{***} či trpělivá pěstitelka květin a manželka potrhleho vizionářského fyzika v jedné osobě. Nicméně leckteré vedlejší postavy schematické jsou a v ději to nijak nevadí, protože prostě fungují, jak mají: varjažský náčelník, irská čarodějnice/prostitutka, některé postavy jsou navíc zjevně od začátku míněny jako karikatury, týká se to zejména různých velkých zvířat vojensko-průmyslového komplexu a různých administrativních figur, které kolem sebe šíří administrativní mor formulářů, oběžníků a obskurních zkratek.

Když už jsme začali mluvit o humoru: vedle šilených akronymů a oběžníků vysvětlujících používání akronymů (!) se setkáváme i se skaldskou poezií na téma vyrabování Walmartu v „zemi tlustých“ a několika scén, komických pro pozorovatele, méně pro jejich faktické účastníky. Nicméně je třeba zapomenout, že nejde o humoristickou literaturu, natož o satiru, humor se v textu objevuje naprosto přirozeně, jako se objevuje v životě, někdy čekaně, někdy nečekaně, a je-li v ději akcentován, není přeháněn.

A ještě k magii: o jejím mechanismu zde se nedozvíme nic, vlastně ji ani přímo nevidíme provádět, to, co vidíme, jsou *podmínky* (přísně vědecké), za kterých se *provozovat* může, a vidíme i pomocný nástroj (mopy nejsou tím, čím se zdají být!). Nicméně je třeba si uvědomit, že v ději vidíme periferně i druhou magii, která do děje vstupuje, totiž magii peněz, reprezentovanou několika postavami bankéřského rodu Fuggerů (autoři si kupodivu nenechají ujít ořepaný vtípek s *Fuckery*, naštěstí neupadá do trapnosti). Ten býval slavným, mocným a extrémně zámožným rodem patnáctého a šestnáctého století, kdy financoval císaře a krále. Stephenson ostatně motiv peněz jako

takřka magického nástroje použil i ve svém *Barokním cyklu*, zejména jeho (česky dosud nevyšlém) třetím dílu.

Překlad Richarda Podaného je přesný a výstižný (recenzent četl průběžně i anglický originál), jedinou výhradu je snad možné mít vůči Podaného překladu anglických pojmů *goodman*, *goodwife* (*goody*), zde by stačilo užít prosté české *hospodář* a *hospodyně*, označující lepšího člověka nešlechtického původu, ostatně stejně zastaralého jako ony anglické, Podaného překlad *zbožný pán/zbožná paní* zbytečně asociuje nějakou puritánskou potrhlost (ne, že by jich jinak neměli málo, jako každá sekta). Je třeba ocenit Podaného kreativitu zejména na poli překladu „skaldské poezie“, ale i četných akronymů, kterými je román schválně prošpikován a kdy se Podanému podařilo zručně napodobit jejich původní charakter i s jejich zamýšlenými komickými efekty.

Vzestup a pád je opět plný témat, která se objevila dříve jinde, vyjma výše zmíněné *Strážě času* si čtenář vybaví i jiný román o návratu magie, totiž *Jonathana Strange*, jde ale o lehkou a dobře napsanou knihu, která sice nepatří mezi nejlepší Stephensonova díla, o třídu ale převyšuje běžnou knižní produkci a stojí za opakované přečtení. Stephenson ukazuje, jak dokáže psát *učené* texty, prozrazující dlouhé studium problému (nejlépe to bylo vidět ostatně na *Barokním cyklu*), dokonce dlouhé učené texty, přitom ale nenudí školometstvím a la Jirásek, neboť svou poučenost dokáže užít tak, že si jí čtenář vlastně ani neuvědomuje.

Ondřej Šefčík

Neal Stephenson, Nicole Gallandová: Vzestup a pád agentury DODO, přeložil Richard Podaný, Argo 2019, 704 str, 498 Kč.

Odposlechnuto

V minulém století měli chudí lidé koně a jen bohatí jezdili autem. Nyní mají chudí lidé auta a jen bohatí mají koně.

Banka je místo, kde vám půjčí peníze, pokud jim prokážete, že je nepotřebujete.

Zapomněla jsem si vzít sportovní hodinky, takže každé kroky, co dneska udělám, je úplně zbytečné.

Taky vám přijde legrační, když žena do noci čeká v kuchyni, než se vrátíte z hospody, jen proto, aby se vás zeptala, kolik je hodin?

Když na lavičkách v parku vidím vyrytá jména milenců, nevycháším z údivu, kolik lidí si na rande bere kudlu.

První z rodiny, kdo těžil Bitcoin, byla překvapivě babička. Akorát o tom nevěděla.

* Jako profesionální lingvista oceňuji výběr povolání vystupující postavy, ale popravdě, Melisanda je spíše než lingvista (analytik jazykových jevů) polyglot starých a exotických jazyků s pro mne neuvěřitelnou a nepravděpodobnou šíří aktivních znalostí, pro mne osobně je fantastičtější než magie provozovaná pomocí Schrödingerovy kočky.

** Pro zájemce: [https://en.wikipedia.org/wiki/Melisande_\(Stokes\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Melisande_(Stokes)).

*** Tato postava i prostředí jsou jistě ovlivněny Gallandovou, která o čtvrté křížové výpravě napsala knihu.

Mimořádné zpravodajství CKČ

Cena Karla Čapka optikou neznámého vojína

Asi nevíte, kdo jsem. Jako by Jiřině Vorlové došly hvězdy a vyškřábla z mločích tůní jednoho pulce. Protože to já jsem, v roce 2003 jsem stál na pódiu hlavního večerního programu Parconu s organizátory Ceny Karla Čapka, když se mi konečně povedlo dostat se v této soutěži na finálové umístění. Svět na moji povídku dávno zapomněl, ale mně to nevadí, protože jsem si zažil svých pár minut slávy, dostal diplom a pamětní medaili. V jiných soutěžích jsem sice dosáhl i výš, ale tohle byla moje největší pocta a pýcha.

Finále Ceny Karla Čapka je nezapomenutelný zážitek, opravdová vstupenka mezi spisovatele, možná první stupínek pro budoucí velké úspěchy. Většina hvězd české a slovenské literární fantastiky začínala v soutěžích a nejčastěji právě v této.

Díky nekonečné pili Jiřiny a jejich spolupracovníků letos zase na Parconu několik amatérských spisovatelů zažije ten báječný pocit, někdo z nich také poprvé, a já jim to ze srdce přeju. Pamatujte, lidi, kteří uspěli v Ceně Karla Čapka, je nesrovnatelně méně než těch, kdo stanuli na vrcholku Mount Everestu. Jste výjimeční. Takže pište, pište tak, aby to bavilo vás, a hlavně bavte čtenáře.

Bavit čtenáře je nejdůležitější. Můžete ho vyděsit, rozesmát, napnout jako gumu od tepláku a vystřelit na neuvěřitelný trip, můžete ho opatrně zkusit i trochu poučit. Ale hlavně se nesmí nudit.

A nyní k samotné náplni té zábavy. V mikropovídkách se objevil nováček, Jan Vrána. Finálové umístění Radovana Kolbaby a Ireny Moravcové naopak žádným překvapením není. Kolbaba, ač ve sborníku *Mlok* publikuje poprvé, je znám svými fantasy ze světa Asterion a Irena Moravcová se této soutěže účastní už léta a vavříny již sbírala. Letos se jí povedl husarský kousek a na nejvyšší příčky se dostala ve všech kategoriích. O mikropovídkách nelze smysluplně napsat nic, co by neprozradilo děj, snad jen to, že všechny jsou založené na zajímavých nápadech.

Vítěze kategorie si netroufám odhadovat, je to velmi vyrovnaný boj.

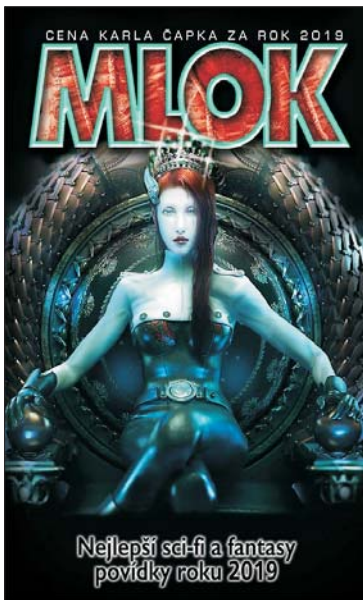
V kategorii krátkých povídek se opět objevila dosud neznámá jména. Dávid Mamrilla v povídce *Srdce a zdroj* vypráví hořký příběh o tom, jak pomalu boží mlýny melou v hlubokém vesmíru. Stejně tak Jan Pečenka je jméno čtenářům dosud neznámé. Jeho *Cestující* je o telepatii, empatii a snad také trochu o tom, že i na dobrý skutek může člověk šeredně doplatit.

Trochu známější je jméno Lukáše Vlasáka, loni byl ve sbor-

níku *Kočas*. *Návštěva* je duchařina, ne snad nějaká romantická, spíše velmi civilní a lehce napsaná variace na *Ghostbusters*. Samozřejmě nemohu vědět, která z povídek letos kategorii vyhrála, ale přál bych to právě téhle.

Paní Moravcová uspěla s *Příživníkem*. Velmi syrový horor mi leccím připomněl slavného Fuchsova *Spalovače mrtvol*, a to nejen svým protektorátním dějištěm. Víc prozrazovat nechci.

V kategorii se do finále probjoval i Irenin manžel, Zbyněk Moravec. *Bellkana* je také vlastně horor, ale jeho krvavé tesáky se schovávají za prostředí letní idylky v renesanční Itálii. Pak ale začne atmosféra houstnout a stvůra si žádá svou oběť.

Královská kategorie dlouhých povídek tentokrát nemá žádné překvapivé nováčky bez předchozích publikovaných prací. Přesto přinesla letos něco vzácného – lehkou humornou urban fantasy *Plocha*. Nemá nic společného se *Zeměplochou*, je to spíš něco jako *Dobrá znamení* v prostředí českého venkova. Nebo ještě lépe – *Anděl Páně*, ale s mobily a počítači. Někdy se nemohu zbavit dojmu, že porotci literárních soutěží mají tendenci s povídkami obsahujícími víc humoru než jen suché hlášky hlavního bijce nakládat jako se suchým z nosu. To, že *Plocha* postoupila do finále, by byl malý zázrak, kdyby autorkou nebyla Věra Mertlíková. Ta už má na literární úspěchy (a nejen v soutěžích) svůj recept.

Vynikající povídka je *Slečna z lepší rodiny*, další polínko v ohni od Ireny Moravcové. Hlavním hrdinou je příslušník československých legií, který si po návratu do vlasti najde krásnou ženu s utajeným danajským darem. Jeho vyvolená má totiž mimosmyslové schopnosti. A tak se už na svatební cestě musejí vypořádat se smrtelným nebezpečím, detektivní záhadou a vlastními pochybami o vztahu, do kterého se vrhli.

V letošním sborníku mě nejvíc bavila povídka Tomáše Petrásk. *Plout nevidanou poušť* je podle mě mistrovské dílo, jestli nevyhraje *Mloka*, někdo by ji měl nominovat na Huga. Jedna žena, jeden skafandr, jeden vandr nelitostnou přírodou malé zákeřné planety. Je to koncert pro představivost a písmena. Tomáš beletrii nepíše často, soustředí se spíše na vědecká a populárně naučná díla. Ale v jeho beletrii je znát, že má co říct.

Povídka *Mechanoidi* od Radmily Tomšů reaguje na stále aktuální téma xenofobie. Pronásledovaní jsou tentokrát kyborgové. Děj je ale dramatický, má spád a nezastavuje se u složitých etických dilemat. S trochou nadsázky by se dalo říci, že je to takový „sluníčkářský“ terminátor, nebo terminátor naruby.

Porotce	SFK	Kategorie	Porotce	SFK	Kategorie
Jela Abasová		MI	Věra Mertlíková		MI
Patrik Bartek		KR	Pavel Mikuláščík	NYX	MI KR DL NO
Andrea Belzová	RUR	MI KR DL NO	Kamila Minaříková		KR
Richard Bojničan		MI KR DL NO	Lucie Mrázková		KR
Dalibor Boubin	Andromeda	MI KR NO	Hana Mudrová		MI NO
Jan Czechaczek		MI KR DL	Vladimír Němec	SF&F Workshop	KR
Josef Černoušek		MI KR DL NO	Veronika Němejcová		NO
Silvia Čillíková		DL	Egon Niczky	451 F	MI NO
Ladislav Daněk		MI KR DL NO	Kristýna Obrdlíková	Salamandr	MI DL
Zdeňka Drapáčová		MI KR DL NO	Roman Paulík	Pochmurná neděle	MI
Helena Drdlová		MI	Josef Pecinovský		NO
Antonín Dvořák		MI KR DL NO	Jaroslava Píšová	Vetřelci	MI KR DL
Adriana Dvořáková		MI KR DL NO	Zdeněk Rampas	BC	KR
Miroslava Dvořáková	SF&F Workshop	MI KR DL NO	Robert Spousta	NYX	MI KR DL NO
Blanka Fuceková	KLF Ostrava	MI KR DL NO	Ondřej Šefčík		MI NO
Zuzana Gajdošová		MI KR	Slavoj Ševců	SF&F Workshop	MI KR NO
Jozef Girovský		MI KR DL	Jan Šimůnek	Conan Society, Pochmurná	MI
Kristína Halaganová		KR	Richard Šusta		NO
Petr Hanuš		DL	Michaela Talašová		MI KR
Zuzana Hloušková		NO	Jan Vaněk		KR
Mirek Hokeš	SF&F Workshop	MI KR DL	Jana Vaňková		MI KR DL
Petr Holan	Villoidus	MI KR DL NO	Martin Vondráček		MI KR
Tomáš Holan		NO	Dagmar Vondráčková		MI
Pavel Houser		MI KR	Františka Vrbenská	SF&F Workshop	MI
Roman Hruška	Conan Society	KR	Lenka Weingartová	Islington	MI
Libomír Klimek	KLF Ostrava	MI KR DL NO	Lubomír Záborský	Andromeda	MI KR DL NO
Martin Koutný	Třesk	KR DL NO	Ferdinand Žernovič		MI KR DL
Jan Kovanic		MI KR	Eva Žondrová		MI NO
Martin Kučera	Pochmurná neděle	NO			
Stanislava Kučová		MI DL			
Stanislava Lálová		KR			
Jana Libichová		MI KR DL NO			
Miroslav Lojka		NO			
Roman Madala		MI KR DL NO			
Jiří Málek	Pochmurná neděle	MI KR			

Administrace je zábava, a lidi jsou peklo

Větou v nadpisu, doplněnou na konci rozchechtaným smajlíkem, zareagovala administrátorka literární soutěže Vidoucí na můj údiv, že nejsem poslední se slovním hodnocením, které jsem jí dodala měsíc po termínu v domněni, že mě označí za velmistra prokrastinace. Vnukla mi tak nápad na téma letošního úvodníku.

„Nestihnu to, nestačím...“ Slova písničky ze známého Věčerníčku pasují nejen na mě, ale i na řadu soutěžících. V den uzávěrky Ceny Karla Čapka mi elektronicky poslalo své práce dvanáct účastníků, jeden po dohodě dokonce ještě o něco později. Nějakou povídku jsem dotiskovala, protože to bylo rychlejší než posláni poštou, a jednu mi autor donesl trošku nečekaně večer osobně. Byly s tím nervy, ovšem výsledek stojí za to. Pět povídek z téhle várky na poslední chvíli se dostalo do finále – mimo jiné všechny ty zmíněné speciální případy – a můžete si je teď přečíst. A tři další se velmi pravděpodobně objeví v Kočasu, sborníku, do něhož nevybírám práce porota, ale jen já na základě svého subjektivního názoru. To je docela slušné procento úspěšnosti, což?

Tím rozhodně nechci nabádat autory, aby posílali příspěvky na poslední chvíli. Určitě není pravidlem, že tak zvýší pravděpodobnost šance na nominaci. Třeba v minulém ročníku bylo v Mlokovi sedm povídek, které měly ve své kategorii pořadové číslo v první desítku.

Dokončení na straně 14

Poslední rozkaz od Evy Žilkové je zároveň na pomezí spacy opery a military. Pointa sice povídku strhává ještě do dalšího zánru, ale to samozřejmě nemohu prozrazovat. Jinak byste si příběh pomsty za ztracenou lásku neužili.

Naznačil jsem, že paní Moravcová letos soutěžila o nejvyšší místa ve všech kategoriích. Umístění v předchozích kategoriích samozřejmě neznám, ale vím, že její novela *Zašlá sláva* byla druhá a vyjde v *Kočasu*. První místo v kategorii novely a značná část letošního *Mloka* tak patří románu *Kchrat* od Marie Domské.

Kchrat je jméno mimozemšťana, se kterým se Erin, hlavní hrdinka, setká v rámci prvního kontaktu s mimozemskou rasou. Kchrat ale není žádný fešák a Erin s ním naváže kontakt jen z nouze, odevzdaná mu na milost jako trosečnice. To by snad mělo stačit jako vábníčka pro příběh o etice, ctinosti a těžkostech v překonávání odlišností. A nečekaně i trochu o partnerských vztazích.

Přeju všem čtenářům, ať je povídky baví, a těm, které přečtení téhle knihy inspiruje k účasti v soutěži Cena Karla Čapka, spoustu nápadů a tvůrčího elánu.

Jaroslav Houdek

Kompletní výsledky 38. ročníku CKČ

Pro výpočty bodového hodnocení je používán tento vzorec: Součty = suma získaných bodů - viz počet získaných n-tých míst, n-té místo je ohodnoceno 60/n body (60, 30, 20, 15, 12, 10). Je-li na začátku řádku =, došlo u povídek ke shodě bodů a jsou zařazeny na stejné pořadí.

S tučně uvedenými příspěvky se můžete seznámit ve sborníku *Mlok 2018*, další práce jsou plánovány do *Kočasu 2019 a 2020*.

Mloka získala **Věra Mertlíková** za povídku *Plocha*, ostatní vítězové kategorií si odnesli Pulce. Nejúspěšnějším nováčkem soutěže a držitelem ceny **Skokan** se stal **Dávid Mamrilla** na 5. místě v kategorii krátká povídka. Povídce *Plout nevidanou poušť* **Tomáše Petráska** bylo uděleno - čestné uznání administrátora CKČ.

Mikropovídky

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Práce
1.	867	4	9	8	7	6	2	Irena Moravcová: Na malinách - cena Pulce
2.	845	7	4	5	7	5	4	Radovan Kolbaba: Poslední krok k dospělosti
=	845	4	9	5	9	5	4	Jan Vrána: Stříbrňák
3.	698	2	8	8	6	4	4	Jan Pečenka: Brána dokořán
4.	680	2	14	10	4			Zbyněk Moravec: Těžkosti s doručováním
5.	646	3	4	5	6	8	6	Radmila Tomšů: Boj o Santraio
6.	458	2	3	4	2	9	3	Vendula Kreplová: Nejtěžší mise
7.	445	3	1	1	7	5	5	Viktor Mottl: Jeho - Schrödingerův kocour
8.	419	-	5	2	7	7	4	Milan Pohl: Sběratel
9.	414	-	4	6	4	7	3	Jan Štejf: Jeden den na policejní stanici budoucnosti
10.	398	1	3	2	4	4	10	Karel Doležal: Za tajemstvím ječmene a chmelu
11.	382	-	2	6	6	6	4	Katarína Hrinčová: Aokigahara
12.	380	2	1	4	4	5	3	Vladimír Němec: Špendlíkový kompot
13.	366	-	5	2	4	3	8	Radka Korbová: Pravda vítězí
14.	359	2	1	2	3	7	4	Kateřina Vágnerová: Hubnotí s Edenem? Procházka rajskou zahradou!
15.	358	-	1	7	8	4	2	Eduard Jarovský: Gloria Graiová
16.	355	-	3	5	3	5	6	Tereza Holubová: Barvy revolučních dnů
17.	328	1	1	4	4	4	5	Angelína Mykytyn: Velký třesk
18.	319	1	1	2	5	7	3	Tereza Kadečková: Proslov
19.	302	-	1	3	4	6	8	Josef Farkas: Potravinová banka
20.	259	-	1	2	3	7	6	Radka Korbová: Temnooká
21.	252	1	-	2	4	1	8	Jan Štejf: Pavlíkuv Štědrý den
22.	244	-	1	4	7	8		Martin Lochman: Porucha
23.	236	-	2	4	3	4		Alena Dobrovolná: Klubičko
24.	229	-	1	-	3	7	7	Katarína Hrinčová: Gul'ččka
25.	228	-	2	2	4	5		Jaroslava Daňhová: Vrána k obědu
=	228	-	3	2	9	3		Libuše Čermáková: Pomni, člověče
26.	187	1	-	2	3	1	3	Vlasta Žáčková: Zbytečný život
27.	179	-	1	2	3	2	4	Martin Koutný: První vlaštovka
28.	145	-	1	-	1	5	4	Jaroslava Daňhová: Cesta bez návratu
29.	141	-	-	1	3	3	4	Ondřej Jahoda: Dívka ve skleněné rakvi
30.	80	-	-	1	2	-	3	Tomáš Vorobok: Tak trochu jiní hrdinové
31.	77	-	-	-	1	1	5	Dominik Badošek: Labyrint

Krátké povídky

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Práce
1.	929	8	6	3	5	7	5	Jan Pečenka: Cestující - cena Pulce
2.	703	3	4	7	9	4	8	Irena Moravcová: Příživník
3.	658	2	8	2	8	9	3	Lukáš Vlasák: Návštěva
4.	527	2	5	1	5	6	9	Zbyněk Moravec: Bellkana
5.	518	2	2	6	6	9	2	Dávid Mamrilla: Srdece a zdroj - cena Skokan
6.	505	2	4	3	7	5	4	Vendula Kreplová: Kšeft na zabítí
7.	485	2	3	4	7	5	3	Tereza Micková: Popel jsi
8.	463	2	3	2	5	4	9	Marian Adam: Dětská duše
9.	455	2	-	7	5	5	6	Honza Andrš: Zbytku smrt
10.	441	-	3	7	7	3	7	Radmila Tomšů: Jeskyně mnoha záhad
11.	438	-	4	3	4	9	9	Tereza Kadečková: Předurčení
12.	428	2	4	4	2	4	3	Petra Moravcová: Lacerta Ibis
13.	417	1	4	4	3	6	4	Jiří Sekereš: Urychlovač
14.	391	2	1	5	3	3	6	Petr Lasák: Mučedníci
15.	370	-	-	7	6	5	8	Anna Sochová: Jsem pes
16.	368	-	4	4	4	4	6	Radovan Kolbaba: Plíživý příchod pekla
17.	354	1	-	2	8	7	5	David Tomáš: Svět na modro
18.	341	-	3	1	5	8	6	Martina Hohenberger: Noční můra
19.	329	-	3	2	3	7	7	Jan Dubský: Prosim pozor, příští zastávka se nachází v tarifní zóně...
20.	296	1	-	2	8	3	4	Martin Lochman: Bezčasí
21.	288	-	5	3	-	4	3	Katarína Soyka: Niečo sa chystá
22.	277	1	1	2	3	1	9	Václav Dvořáček: Přilíš věrná
23.	259	-	-	4	3	7	5	Denisa Kancírová: pa_raz_it
24.	239	-	2	3	3	2	5	Eduard Jarovský: Stepní vlk
25.	238	-	3	-	4	4	4	Václav Dvořáček: Mříž v okně
26.	219	1	2	2	1	2	2	Martin Jandejsek: Tři jezdci
27.	215	-	-	3	3	5	5	Vojtěch Mička: Lidský faktor
28.	178	-	-	3	2	4	4	Stanislava Havlová: Poslední bitva
29.	176	-	1	1	2	3	6	S. D. Ruth: Transplantace emocí
=	176	-	-	2	2	3	7	David Tomáš: Černý pasažér
30.	157	-	2	2	1	1	3	Martin Milan: Poutník mezi hvězdami
31.	128	-	-	2	-	4	4	Martin Miklošovič: Malé zázraky
32.	118	-	-	3	-	4	1	Tomáš Vorobok: Polypropylen, bavlna a ZZ TOP
33.	86	-	-	-	2	3	2	Sebastián Wortys: Postřik proti alternativám
34.	81	-	-	-	1	3	3	Štěpán Burda: Hmota
35.	74	-	-	-	2	2	2	Pavla Frelchová: Výpadky paměti
36.	67	-	1	-	1	1	1	Anna Marien: Occidentales mores
37.	52	-	-	1	-	1	2	Vlasta Žáčková: Prokletý dům
=	52	-	-	-	2	1	1	Jiří Charvát: Voják
38.	24	-	-	-	-	2	-	Sabrina Alžběta Ragulová: Den, který změnil můj život
39.	20	-	-	-	-	-	2	Eduard Jarovský: První z Nepřipustných

Povídky

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Práce
1.	715	7	6	2	5	-	-	Věra Mertlíková: Plocha - cena Mlo
2.	432	1	4	5	4	6	2	Eva Žilková: Poslední rozkaz
3.	427	1	2	6	5	6	4	Radmila Tomšů: Mechanoidi
=	427	4	2	1	1	6	2	Tomáš Petráske: Plout nevidanou poušť
4.	404	-	4	4	8	2	6	Irena Moravcová: Slečna z lepší rodiny
5.	369	3	1	3	3	2	3	Radka M. Poslušná: Apollonova dcera

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Práce
=	369	1	4	3	5	2	3	Martin Dřtina: Hvězdy
6.	353	-	4	6	3	4	2	Veronika Fiedlerová: Deník postapokalyptické matky
7.	333	-	4	2	3	4	8	Tereza Holubová: Stříbrná liška
8.	329	1	-	7	3	2	6	Kateřina Vágnerová: Drž tu hlavu dole
9.	315	2	1	2	3	5	2	Jonáš Jenšovský: Tři kočky v košíku o výru nemluvě
10.	299	-	1	3	5	7	5	Vladimír Němec: Nejhorší obchod
11.	257	-	3	3	5	1	2	Radoslav Kalaš: Maprytové z Jámy
12.	253	1	-	1	5	4	5	Dalibor Boubín: Kořeny
=	253	1	1	2	3	4	3	Jan Dubský: Sockredity jsou sockredity
13.	248	-	1	3	2	4	8	Michaela Trnovská: Pejskaři
14.	246	-	5	2	3	8		Adam Pudil: Kauza vampýra z Kunratic
15.	234	-	1	1	4	7	4	Vendula Výstrková: Odchyťová služba
16.	213	-	1	5	4	7		Tomáš Kratochvíl: Helikonská kometa
17.	201	-	3	1	3	9		Ján Gálik: Potrava pre červičky
18.	186	-	3	1	2	3	1	Zdeněk Hulbach: Velká výprava přes malý rybník
19.	175	-	3	1	5	4		Dávid Mamrilla: Hviezdny tanec
20.	174	-	3	-	-	2	6	Zdeněk Hlaváček: Stupeň číslo tři
21.	161	-	4	1	3	3		Erik Milec: Kešu flow
22.	155	2	-	-	1	-	2	S. D. Ruth: Hauntologie jednoho umělce
23.	153	1	-	1	1	4	1	Tomáš Lesk: Nuda v teropodí pleci
24.	151	-	1	-	3	3	4	Kamila Minařiková: Píseň, obraz a hodiny
25.	139	-	2	1	1	2	2	Sára Šliková: Záznam číslo 401 – Přích na konce
26.	135	1	-	-	1	-	6	Eduard Jarovský: Čtvrtý z Osy ven
27.	121	-	1	1	1	3	2	Miro Švercel: Ecce hic sunt homines
28.	111	-	2	1	3	2		Kateřina Šmídová: Jonáš a velryba
29.	100	-	1	2	-	5		Petr H. Křivánek: Mluvič mimozemšťanů
=	100	-	-	-	-	5	4	Anna Šochová: Nebe nad hlavou
30.	74	-	-	-	2	2	2	Radka Korbová: Supernerd
=	74	-	-	1	2	2	-	Jan Štejfa: Zdravý nemocný
31.	67	-	1	-	1	1	1	Eduard Jarovský: První z posledních
32.	54	-	-	-	2	2	-	Andrea Farkašová: Cvikla
=	54	-	-	-	-	2	3	Juraj Medved': Tiene duší
33.	25	-	-	-	1	-	1	Karel Sychra: Čas pro mezičas vesmírných turistů
34.	10	-	-	-	-	-	1	David Šťastný: Loď plná peněz

Novely

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Práce
1.	867	8	4	8	5	1	2	Marie Domská: Kchrat – cena Pulec
2.	736	3	9	10	2	3	2	Irena Moravcová: Zašlá sláva
3.	721	5	4	9	5	3	1	Karolina Kektrová: Chronika
4.	630	3	7	6	4	5	-	Václav Dvořák: Já, Finis
5.	506	4	2	3	4	3	5	Zdeněk Jarchovský: Antroponaut
6.	495	1	3	7	7	5	4	Jana Vaňková: Pavučina
7.	493	1	3	8	5	4	6	Lucie Matějčková: Ve stínu lži a polopravd
8.	472	1	6	6	4	1	4	Vendula Výstrková: Maska Kolombiny
9.	457	2	4	3	5	6	1	Tomáš Tomášek: Wickham
10.	415	1	1	5	9	5	3	Radovan Kolbaba: Zásilka
11.	313	-	3	1	7	4	5	Andrea Farkašová: Vesna
12.	295	-	3	2	3	5	6	Jiří Novotný (Laurent Cellier): Insignie Oberonu

#	S.	1	2	3	4	5	6	Autor: Práce
13.	284	-	3	3	6	2	2	Michael Strade: Zázrak jedné noci
14.	258	-	1	2	4	4	8	Emma Surdu: O princezně Jeleně a drakovi
15.	255	1	1	1	3	5	4	Ferdinand Žernovič: Civilizácia I. (ľudia)
16.	178	-	1	-	2	4	7	Jiří Horák: Muž bez stínu
17.	116	-	-	-	-	3	8	Vendula Kreplová: Spojení krví

A trocha statistiky na závěr:

Počet přijatých příspěvků: 33 mikropovídek od 29 autorů, 41 krátkých povídek od 38 autorů, 40 povídek od 39 autorů a 17 novel od 17 autorů.

Celkem to je 131 prací od 95 autorů (genderově muži vytvořili výraznou převahu 57:38).

73 soutěžících přispělo do jedné kategorie, 17 do dvou kategorií, 4 do tří kategorií a jedna autorka do všech čtyř (a ve všech se umístila na nominované pozici!).

1 autor poslal 5 příspěvků, 1 poslal 4 příspěvky, 5 poslalo 3 příspěvky a 19 autorů 2 příspěvky a 69 poslalo 1 příspěvek.

Soutěž hodnotilo celkem 63 porotců, což je o čtvrtinu více než loni. Z toho 26 hodnotilo jednu kategorii, 12 dvě kategorie, 9 tři kategorie a 16 všechny čtyři kategorie. Mikropovídky četlo 44 porotců, krátké povídky 40 porotců, povídky 27 porotců a novely 30 porotců.

Jiřina Vorlová

Administrace je zábava, a lidi jsou peklo (pokr. ze str. 12)

☞ Soutěž nese jméno Karla Čapka, není tedy divu, že došlo na jeho slova: „*Jak člověk jednou začne... – totiž začít nemusí, ale dodělat musí!*“ I přes administrátorovy sklony k prokrastinaci bylo dílo dovedeno do zdárného konce, důkazem čehož je kniha, kterou právě držíte v ruce. Sluší se za to poděkovat mnoha osobám, třeba Alexis Čilíkové za tu větu v nadpisu, již mi ušetřila několik trudných dnů marného přemýšlení nad tématem úvodníku, Jardovi Houdkovi za ochotně napsaný doslov a Pepovi Vašátovi za trefné citáty Karla Čapka. Dále Pavlovi Mikuláštkovi za pomoc s webem a vyhodnocováním soutěže a Mirkovi Dvořákovi za technickou přípravu sborníků. A samozřejmě veškerým porotcům i účastníkům, kteří věnují soutěži volný čas, nesou svou kůži na trh a jsou připraveni případný nezdar přijmout se vztyčenou hlavou.

Ti všichni naplňují čapkovsky citát z titulní stránky knihy a vnášejí do našeho světa neomezené možnosti. A díky nim musím titulke úvodníku uvést na pravou míru:

Administrace je sice práce, ale lidi, lidi jsou fajn!

Jiřina Vorlová

Odposlechnuto v muzeu

Toto je podobizna rytíře Jeana z Arrasu, vzoru šlechtnosti, čestnosti, pravdomluvnosti, velkého bojovníka za pravdu a spravedlnost. Celý kraj si oddychl, když ho roku 1651 popravili.

Od vlády chci totéž co od svého šoféra: aby měla řídit a nemluvila na mě. **neznámý gentleman**

Jsem strašnej antitalent na řeckou mytologii – to je moje Achillova múra.

OSUDY JANA KARAŠKA A KARLA STÜLPNERA JSOU OPŘEDENY MNOHA LEGENDAMI A DODĚT SKUTEČNOST OD VYBAŘANÝCH LIDOVÝCH MYTŮ JE URČITĚ PRAKTICKY NEMOŽNÉ. OBA MŮŽÍ SE ŠÍŘENÍ TĚCHTO ŽIAZEK MIKROPAK NEBRÁNÍ A SAMI NEJEDNOU LEHCE PŘIBARVENOU HISTORIKOU PŘÍSPĚLI K BUDOVAŇÍ 'SVE' VELKOLEPÉ POUŠTI. PŘE VŠUDE MAŠE HRDINY OUSĚN DOKAŽE PROTÁHNOUT KVIDON Z FELSŮ A CO VŠE JIIT DÁ OKUSIT ZA NEBRUDŮSTVÍ VE SVĚM OBŠÁHLÉM TRÍŠVAZKOVÉM DÍLE, NAD TÍM BY SE NEJSPÍŠ V NEVĚŘÍCÍM ÚČASU POZASTAVILI I ANI SAMI. ROMÁN KVIDONA Z FELSŮ LIČÍCI OSUDY JANA KARAŠKA A KARLA STÜLPNERA VEIT ROMÁNEM VELMI OBŠÁHLÝM, VELMI SPLETITÝM, DÍŇEM SPÍŠ NEŽ O DŮKLADNOU ZNALOST HISTORICKÝCH FAKTŮ JE OPÍRÁ O SPISOVATELŮVU NAD MÍRU ŽIVOU FANTASII. ČTENÁŘ LOUPEŽNICKÝCH ROMÁNŮ OD NUTBA OČEKÁVAL AKCI, NAPĚTÍ, NEČEKANÉ ZVRAHY, SOUBOJE, ÚKLADY, LASKU - A TOHO VŠĚHO SEMU ZDE DOSTALO MĚRDU VÍCE NEŽ URCOVATOU. TAK JAKO V JINÝCH KOUTECH SVĚTA RÁDII ROBIN HOOD, VILÉM TELL NEBO JURAJ JAŇOŠÍK POTŘEBOVAL MÍT I PROSTÝ PODKRUSNOHORSKÝ LID 'SVE' ODNÁŽE NE NEKUPTELNE ŽBOJNÍKY KTEŘÍ BY TRESTALI BEZPRAVÍ, CHRAŇILI BEZHOCNE, ŽATÍMCO BAHATE BY PATŘÍCÍMĚ KRÁTIU O JEJIKŮ NEUCTIVĚ VYDĚLANÝ PENÍZ. KABAŠEK A STÜLPNER MOHLI TUTO ÚLOHU NARINIT. V MŮJÍM PŮVÍM BIL JEJICH ODRAZ STALÉ ŽIVÝ, ANIJA JEDNOHO Z NICH SE NEVZPOHŇALO VE ŽLEH, TAK PROC PO MOH NESAHNOUT A NEUDĚIAT Z NICH DALŠÍ 'X RÁDY NEBOJAČNÝCH LIDOVÝCH HRDINŮ? KVIDON Z FELSŮ VĚ TAKTO PODOBNĚ OPRAŠL PŮVĚST O POZAPOMENUTĚM SASKĚM SLECHTICI LIPSOSVI TULLIANOVÍ, JENŽ JE DÍKY NEŠTĚTNĚ LAŠCE ŠAL TAKIĚŽ OBÁVANÝM NAČELNÍKEM LUPCŮ. I TPK BYSE VŠAK NA LIPSE TULLIANA, ALE IJA JEHO 'OBREVITĚLE KVIDONA Z FELSŮ NEJSPÍŠ ZASE ZAPOMNĚLO, NEBYT KUHROVNĚ PODOBY VYTVOŘENĚ JAROSLAVEM NE GEIEEM A KAJOU SANDKEM... MAJTE NYMÍ PŮNĚKUD NESKRONNĚ PRÁNI - VZKRŮŠIT TAKTO ŽEJANÝM ZPŮSOBEM K ŽIVOTU KABAŠKA A STÜLPNERA, TAK JAK JE VÍRĚL KODSI KVIDON Z FELSŮ, TEDI JAKO 'ODVAŽNĚ VŮDCE PYTLÁKŮ, PODLOUĐNÍKŮ A LUPCŮ PŮHROVNĚNÍHO ŮZEMÍ ČESKOSASKĚHO."

DAVID NEDOMA

KDYŽ JSME HLEDALI NÁZEV PRO CHOMUTOVSKÝ PIVOVAR, ŽIJSTILI JSME ŽE ŽADNÁ Z UVAŽOVANÝCH OSOBNOSTÍ REGIONU PLNĚ NEVYHOVUJE NAŠEMU ZÁMĚRU. AŽ JSME NARAZILI NA KARLA STÜLPNERA A JEHO SOUDRUHA JANA KARAŠKA. STÜLPNER BYL ZARYTÝ KRUSNOHORÁK, KTERÝ JE BYTOSTNĚ SVAZÁN S KRUSNÝMI HORAMI. PROTO PRVNÍ 'OBČANSKÝ' PIVOVAR V CHOMUTOVĚ NESE VE SVĚM NÁZVU DVOJICI JMEN: KARAŠEK A STÜLPNER. JAN KARAŠEK BYL LUPIC A PODLOUĐNÍK, PŮSOBIL PŘEDEVŠÍM V SASKĚM POHRANÍČÍ. KAREL STÜLPNER BYL PROSLULÝ PYTLÁK, JEHOŽ REVÍR BYL TĚMĚŘ BEZ HRANIC - ČESKA A NĚMECKA STRANA KRUSNÝCH HOR. OBA BKI NÁZIVÁNÍ ČESKÝMI JAŇOŠÍKY NIKDY NEZABILI ČLOUČKA, POMAŇALI CHUDÝM A UBLIŽENÝM. KAREL STÜLPNER DÁVAL ZA UVUČENOU ZPUPNÝM PANSKÝM MYSLIVCŮM A ZAŠOBOVAL MASEM I ZPYTLAČENĚ ZVĚRE TY NEJPOTRĚBNĚJŠÍ. JEJICH JIMENA A OSUDY SPOJIL V JEDNĚ KNIZE SPISOVATEL KVIDON Z FELSŮ, KTERÝ O NICH NAPSAL LOUPEŽNICKÝ ROMÁN KABAŠEK A STÜLPNER (A. HYNEK, PRAHA 1908).

OBA VYTEČNÍCI SE SVĚLKOU PRAVDĚ PODOBNOSTI (TĚMĚŘ HRANÍČÍ CI S JIS-TOTOU) ŽNALI, VZÁJEMNĚ SE NAVŠTĚVOVALI A NĚKTERĚ PODLOUĐNICKĚ OPERACE PROVAĎELI SPOLEČNĚ. I KDYŽ SE KVIDON Z FELSŮ ODVOLÁVA NA KNHNY ŽADŮŠNÍ, MARIKY A DALŠÍ PÍSEMNĚ CI ÚSTNÍ ZDROJE, NEVÍME DNES ŽECLA PŘESNĚ, CO JE REALITA A CO PŮVNA 'AUTOROVA FIKCE. VĚŠINA MĚRIALŮ BYLA BĚMĚH VÁLKY PRAVDĚ-PODOBNĚ NENAUVRATNĚ ŽNICENA. PŮSOBENÍ KARLA STÜLPNERA V KRUSNÝCH HORÁCH JE LEHKE DOLŮŽITELNOU SKUTEČNOSTÍ. V ROMÁNU KVIDONA Z FELSŮ JSOU OBA DVA LIČENI JAKO ČESTNÍ A NEÚPŮATNÍ HŮŽI, KTEŘÍ UPŘEDNOSTŇOVALI PROSPĚCH CELKU PŘED OSOBNÍMI VÝHODAMI. TO JE ČINILU V TOTOHOTO PUNKTU VÝJIMEČNÝM. DOMNÍVA ME JE, ŽE PŮČĚTÍ JEJICH JIMEN PRO NÁZEV PIVOVARU, JAKOŽTO IKON SEVERNÍCH ČECH, POTĚMHO KRUSNÝCH HOR, JE ŽECLA RELEVANTNÍ A ČESTNOU ŽALĚŽITOSTÍ.

MILOŠ ŽACH

KARAŠEK

JAN NEPOMUK KARAŠEK JE NARODIL 10. ZÁŘÍ 1764 NA SMÍCHOVĚ, KTERÝ BYL TEHDY MALOU VESNÍČÍ NA LEVÉM BŘEHU VLTAVY, JIŽNĚ OD MALE STRANY.

STEJNĚ JAKO OTEC SE VYUCIL TRUKLAŘEM A POTĚ, NA OTCOVO PŘÁMÍ, JEŠTĚ REZÁNKEM.

PO ROCE 1780 SE ZPRÁVY O JEHO ŽIVOTĚ RŮZNÍ. PODLE JEDNĚCH BYL JEŠTĚ V PRAZE NAŠILNĚ ODVEDEN K VOJSKU A POSLÁN K JEDNOMU REGIMENTU V HALICÍ ODKUD DEZERTOVAL. PODLE DRUHÝCH SE VYDAL NA TOVÁŘYŠSKÝ VANDR. PODLE DALŠÍCH SE ŽIVIL V SEVERNÍCH ČECHÁCH PODOMNÍM PRODEJEM. ŽDE MĚL BÝT OMYLEM POVAŽOVÁN ZA DEZERTERA A ODVEDEN DO TEREZIÁNSKÉ PEVNOSTI, ZNIŽ UPRCHL.

PRAĚ VÍTĚD DOBŘE SE MOHL SETKAT A NAVAŽAT PŘÁTELSTVÍ S KARLEM STÜLPNEREM PŘI JEHO POTULKÁCH V KRUSNÝCH ČI LUŽICKÝCH HORÁCH. PO ROCE 1790 SE STÜLPNER USADIL V SASKU A PO NAROZENÍ DCERY VEDL NA ČAS RŮZNÝ ŽIVOT. KARAŠEK SE V 90. LETECH 18. STOLETÍ STAL ČLEMEM LOUPEŽNICKÉ TUPLY. VEDL JI JOSEF PALME A ŽIVILA SE KRADEŽEMI V BOHATÝCH MLÝNECH A ŠTECHTICKÝCH DVORECH NA ČESKO-LUŽICKÉM POMEZÍ V OKOLÍ RUMBURKA A VANSDORFU.

MOHL BY SE TEDI ŽDAT ŽE TEHDY SE ŽIVOTNÍ CESTY JANA NEPOMUKA KARAŠKA A KARLA STÜLPNERA TRVALE ROZEŠLY. I KDYŽ, KDO VÍ...

V ZÁŘÍ 1795 SE KARAŠEK V DRAŽDÁNSKÉM KATOLICKÉM DVORNÍM KOSTELE OŽENIL S MAGDALENOU KREIBICHOVOU, SESTROU ČI DCEROU KŘEMÁŘE Z NEUWALDE V LEUTERSDORFU, LEŽÍCÍM AŠÍ 7 KILOMETRŮ VÝCHODNĚ OD RUMBURKA, KDE MEŽI LOUPEŽNÍČÍ HLAVNÍ SÍDLA. ROKU 1797 SE KARAŠKOVÍ NARODIL A DCERA VERONIKA. PO SMRTI JOSEFA PALMEHO SE STAL VŮDCEM BANDY A ZAČALO SE MU ŘÍKAT PRAĚTRVÍ ČI ČESKÝ HANŽL.

ODMĚNĚ KRADEŽE A LOUPEŽNA PŘEPADENÍ ZÍŠKALY KARAŠKOVIA JEHO SPOLEČNÍKŮM VĚHLAS V NĚMŽ SE MIŠL RESPEKT CHUDÝCH SE STRACHEM A NENAVIDÍ BOHATÝCH. V SRPNU 1800 PORUŠILI SVĚ VLASTNÍ PRAVIDLO NIKDY NEKRAŠT V LEUTERSDORFU A VLOUPALI SE DO ZDEJŠÍHO ŠLECHTICKÉHO STATKU GOTTFREDA GLATHA. HNED DRUHÝ DEN BYLI DOPPADENI A KARAŠEK BYL V ZÁŘÍ 1801 ODSOUZEN K TRESTU SMRTI. RUCE A NOHY MU MĚLY BÝT ZAHMÁNY OKOVANÝM KOLEM, DO NĚHO Ž MĚLO BÝT NÁSLEDNĚ UPLETENO JEHO TĚLO.

NA POPRAVU ČEKAL VE VĚŽI KRADU V BAUTZENU. O ROK POZDĚJI MU BYL ZMÍRNĚN ZPŮSOB POPRAVY NA SMRTI PROVÁZEN A V ZÁŘÍ 1803 SE DOČKAL MILOSTI OD SASKÉHO KURFIRTY, KTERÝ ROZHODL, ŽE MÍSTO SMRTI NA POPRAVNÍMÍ STRAVÍ KARAŠEK ZBYTEK ŽIVOTA V ŽALÁŘI.

POLEDNÍCH 6 LET PROŽIL V PEVNOSTI V DRAŽDÁNECH OBLEČEN V PESTRO BAREVNÝCH ŠATECH, FBY BYL SHNODN K POZNÁNÍ, KDYBY CHTĚL UTEČI. KDYŽ SE I PŘES TO NĚKOLIKRÁT POKUSIL O UTEČ, BYL PŘIKOVÁN K KŘEŽENSKÉ TRVĚNĚ, NA NIŽ 4. ZÁŘÍ 1809 ZEMŘEL.

VE STŘEDBODU NAŠEHO ZAJÍMU JSOU DVA MUŽI: JAN
KARÁSEK A KARL STÜLPNER. DÍKY HISTORIKOVÍ PETRU
RAKOVÍ ZNÁME JEJICH PODROBNÁ CURRICULUM VITAE.

STÜLPNER

KARL STÜLPNER JE NARODIL 30. ZÁŘÍ 1762 VE VÍSKE SCHARFENSTEIN U MARIENBERG, VZDÁLENÉ NECELÝCH 50 KILOMETRŮ OD CHOCHUTOVA. OTEC PRACOVAL VE HLÝNĚ A PO VEČE-
RECH SI PŘIVYKÉLÁVAL ŠEVČOVINOU. V 70 LETECH (1779) JE NECHAL MLADÝ STÜLPNER V CHEMNITZ
DOBROVOLNĚ NAVRHOVAT A S ARMÁDOU SE DEFINITIVNĚ ROZLOUČIL PO 38 LETECH (1801).

UNIFORMU ALE NOSIL - SPŘESTÁVKAMI - POUZE 15 LET. KDYKOLI MOHL, DEZERTOVAL: POPRVÉ V
ROCE 1785. TĚHDY JE TULAL PO NĚMECKÝCH ZEMÍCH ČESKU, SLOVENSKU A MAĎARSKU. PO PO-
PADENÍ A DALŠÍ DEZERCÍ (1794) JIŽ POBYVAL JEN V SASKÉM KRUSNOHORSÍ. V TĚTO DOBĚ SE
ZAČALA ROBIT JEHO BUDOUCÍ PROSLAVNOST PYTLÁK, ZASTÁNCE SLABÝCH A NAPRAVITEL BEZPRAVÍ.

JEHO VYVOLENOU SE STALA JOHANNA CHRISTINA WOLFOVA, 17 LETÁ DCERA SCHARFENSTEINSKÉ-
HO RYCHTAŘE. PO NAROZENÍ DCERY ELEANORY (1799) SE OPĚT URÁTIL DO ARMÁDY. NI-
MŮ JINĚ SE ZÚČASTNIL BITVY S NAPOLEONOVOU ARMÁDOU U JENY (1806).

O ROK POZDĚJI ZASE DEZERTOVAL A EMIGROVAL DO ČECH. USADIL SE V PŘÍŠEČNICI A PRONAL
S JENK V ŠIBETICÍCH U VÝSLUNÍ. SEM ZA NĚM V ZÁŘÍ 1807 PŘIŠLA I MANŽELKA A DCERA. KŤ-
BYLA PO ROZVÁŽCE NAPOLEONMA VBITVĚ ULIPSKA V ROCE 1813 V SASKU VYHLAŠENA AMNISTIE, VRA-
TIL SE DO RODNÉHO SCHARFENSTEINU. KOUPII SI DŮM A KONEČNĚ SE S JOHANNOU CH. WOLFOVOU OŽENIL.

V BŘEZNU 1820 PŘENECHALI STÜLPNEROVÍ SVŮJ DŮM DCERĚ A BUDOUCÍMU ZETI A ODEŠLI OPĚT
DO PŘÍŠEČNICE. ZDE V KVĚTNU 1820 ZEMŘELA STÜLPNEROVA ŽENA A 24. DUBNA 1821 SE NA-
RODIL DALŠÍ STÜLPNERŮV POTOMEK, SYN KARL FRIEDRICH. S JEHO MATKOU, 30 LETOU
HARIANNOU MANZOROVOU Z PŘÍŠEČNICE UZAVŘEL STÜLPNER SNÁTEK
11. SRPNA 1823. DRUHÝ SYN, JOHANN SE NARODIL 20. SRPNA 1828.

STÜLPNEROVO DRUHÉ MANŽELSTVÍ NEBYLO ŠTĚSTNÉ. V DOBĚ NAROZENÍ DRUHÉHO SY-
NA JIŽ POBYVAL TRVALE V SASKU. V TĚ DOBĚ BYL UŽ POMĚRNĚ POPULÁRNÍ
OSOBU A PŘI SVÝCH TOLKAČÍCH PO SASKÉM KRUSNOHORSÍ NEMĚL NODUŽI
O DICHTIVĚ POSLUCHAČE A POSLUCHAČKY, KTERÍ MU PROJEVOVALI SVŮJ
OBDIV, A TO NEJEN MATERIÁLNÍM ZPŮSOBEM. JEŠTĚ VE SVÝCH 73
LETECH SE STAL OTCEM HOLČÍČKY AMALIE EMILIE, KTEROU MEĚL S
24 LETOU DCEROU TULCE ZE ZSCHOPAU.

POSLEDNÍ LĚTA ŽIVOTA STRÁVIL V RODNÉ OBCI. BYL SÁM, ZCELA BEZ
PROSTŘEDKŮ, SLABÝ A SPATNĚ CHODIL. OD LISTOPADU 1839 SE
TAK O STÜLPNERA STARAL CELÝ SCHARFENSTEIN - KAŽDÝ MAJITEL
DOMU TUDEN. STARÝ PYTLÁK ZDE ZEMŘEL 24. ZÁŘÍ 1841 A O 3
DNY POZDĚJI BYL POHRBEN V SOUSEDNÍM GROSSOLBERSDORFU.

NIKDY JEŠTĚ NEVIDĚL DÍVKY TAK SPANILÉ! CELÝM TĚLEM ROZPROVDIL SE MU NEPOZNANÝ DOSUD ŽÁR. CÍTLIL, ŽE BY ROZKOŠNĚ STVORĚNÍ TOTO MILOVATI MOHL, BA ŽE BY ZA JEDINÝ ÚSMĚV JEHO S RADOSTÍ I SMRT PODSTOUPIL. A TENTO ANDEĚL BYL HRTEV!

ZDEŠENÍM USTALO JEHO SRDCE V TLUKOTU. KREV PROVDILA MU VROUČÍM PŘÍVALEM KU HLAVĚ. NADRO DÍVKY VZEDMULO SE TOTIŽ - LENCE A TĚMĚŘ NEZNATELNĚ, ALE VZEDMULO SE ZNOVU A OPĚT - OPĚT! ZDE JIŽ NEBYLO KLAMNÝ ŽRAKOVĚHO, NEBOŤ KARAŠEK MOHL SE DOBRĚ NA SVÝJ SOKOLÍ ŽRAK SPOLEHNOUTI - NE A NE! JEHO KRAŠKA, JEHO ANDEĚL DÝŠE - ŽIJE - AH! JIŽ CHÁPE VŠECKO, JEHO TAJUPLNÝ ÚNOS - ŽIMNÍČNÍ POSPĚCH, VÝHRUŽNĚ VELENÍ KRAŠNĚ DÁMY, STRÁŽ PŘI JEHO PRAČI, TATO RAKEV, TENTO OLTAŘ - OHO! SAMÝ KLAM. SAMÁ NAŠTRAHA.

MLADÁ DÍVKA MĚLA BÝT POHRĚBENA JEN ZDÁNLIVĚ - ZDE SE TĚDY JEDNALO O ZLOČINNÝ PODVOD. KARAŠEK CÍTLIL, KTERAK SE MU HLAVA ZATOČILA. COSI HO NUTKALO K VÝKŘIKU, ŽE DÍVKA NENÍ HRŤVA, ŽE SE ZDE DĚJE PODVOD, ALE JINÝ HLAS V JEHO NITRU, ROZVAŽNĚJŠÍ, CHLADNĚJŠÍ A PEVNĚJŠÍ NĀPOHÍMAL HO K OPATRNOSTI, K TÍCHĚMU MLČENÍ, K NEVŠÍMAVOSTI.

"POZOR, JENÍKU, POZOR! DĚJEJ, JAKO BYS NEVIDĚL A NESLYŠEL" ZNĚLO MU V HLAVĚ, "STAV SE HLOUPÝM A VYČKEJ PŘI ŽNIVĚJŠÍHO OKAMŽÍTKU. ZDE SE SPŘÁDA DĀBELSKÁ OSNOVA JAKĚHOSI ZLOČINU, JEMUŽ MUSÍŠ PŘÍJTI NA KLOB STUJ CO STUJ! A NYNÍ KLID."

(...)

"VRAŽEDNICE, DCERO PEKEL! TUTO NEŠŤASTNÍCI ČACEŠ POHRĚBÍTI ZA ŽIVA?" "OHO! JEŠTĚ JSEM TU JA!" (...)

UKAŽKA Z ROMÁNU KVIDONA Z FELSŮ

VEŘEJNÉ PROHLÍDKY PIVOVARU S VÝKLADEM A OCHUTNÁVKOU!
PRVNÍ OBCĀNSKÝ PIVOVAR V CHOMUTOVĚ, A. S., 28. ŘÍJNA 1081/19,
430 01 CHOMUTOV. REZERVACE PROHLÍDEK NA TEL.: 602 443 339.

PIVA Z NAŠÍ PRODUKCE JSOU ČEPOVĀNA: RESTAURANT & CAFE REPUBLIKA,
28. ŘÍJNA 1078/17, 430 01 CHOMUTOV. REZERVACE NA TEL.: 609 450 006.

RAKEV PRO ANTONII, DOBRODRUŽSTVÍ KARAŠKA A STŮLPNERA. NA MOTIVY LOUPEŽNICKÉHO ROMÁNU KVIDONA Z FELSŮ NĀPSAL DAVID NEDOMA, NĀKRESLILA KRISTÝNA BENE DIKTOVA.

Erika Johansenová: Osud Tearlingu

Následující text výjimečně vyrazuje některé důležité části zápletky. Zajímá-li vás můj názor na třetí díl trilogie, předpokládám nicméně, že jste buď knihy už četli, nebo že je naopak číst vůbec neplánujete.

Tearling je jakási budoucí fantasy obdoba Ameriky. Je to svět, kam jsme se dostali s pomocí magie a kde jsme doufali, že vznikne nový a lepší svět. V předchozích knihách cyklu se zdálo, že půjde o cosi jako současnou zkušeností poučený ústup od moderního k přirozenému vztahu ke světu. Autorce se podařilo vystavět pozoruhodný svět, kde jsme současně sledovali dramatický příběh mladé královny, která statečně čelí ohrožení svého království, a zajímavý myšlenkový experiment, zda je možné zorganizovat spravedlivější společnost, doplníme-li magii jako prvek v našem světě nepřítomný. Poměrně klasická výstavba fantasy příběhu se tak počila s řadou věcně moderních a formálně novátorských prvků. Zápletku jsme opustili ve chvíli zásadní dramatické krize – ale také ve chvíli, kdy už se začaly rýsovat kontury možného řešení. Z literárního hlediska nás před třetí knihou zajímá hlavně to, o kolik bude autorka chytřejší, než jsme my: zda se jí podaří příběh ukončit nad rámec toho, co už tušíme. Některá zjevnější tajemství byla odhalena už v předchozím díle, některá lze odhadovat na základě celkové struktury knihy, ale dobrý autor by si nějaká pravděpodobně ještě držel v záloze. Erika Johansenová měla doposud svoje vyprávění pevně v rukách, na prvotinu až neuvěřitelně, takže jsme mohli doufat, že nás ani závěrem nezklame.

Dopředu prozradím, že *Osud Tearlingu* se uzavřel způsobem zcela neočekávaným, který pro mne představuje zklamání. Popsat a vysvětlit metodu, kterou autorka vybočila z obvyklých postupů, jakými fantastické příběhy fungují, a vysvětlit, proč její taktiku považují za chybnou, není jednoduché. Obvykle se ve svých zápiscích snažím přidržet literární roviny knih a při zkoumání, proč na nás knihy působí, si kladu otázku, jakými prostředky v nás vyvolávají odezvu. Zde se ovšem při rozboru použitých literárních prostředků ukáže, že posun, ke kterému ve třetím díle došlo, vyjadřuje poměrně zásadní změnu hodnot, na kterých je kniha postavena. Podstata potíží přitom vůbec nespočívá v tom, že by autorka zastávala hodnoty, s kterými nesouhlasím. Problémem je, že popře hodnoty, které původně zastávala ona sama. Aby bylo možné v podobně rozporné situaci knihu nějak zhodnotit, není už možné zůstat na čistě literární rovině. Při snaze pochopit, co autorku přivedlo k závěru, který nám předložila, proto nebylo možné se vyhnout polemice s názory, které text vyjadřuje, což se projevilo nejen na charakteru, ale i na rozsahu mého článku. Domnívám se nicméně, že výsledkem jsou některé ne zcela triviální postřehy, které by podobný postup mohly ospravedlnit.

Rozbor literárně-technický: Nekonzistence jako příznak

Z počátku se přitom zdálo, že příběh se bude odvíjet stejně uspokojivým způsobem jako doposud. Dobrým znamením bylo, že se mi podařilo ihned začíst. Občas se stává, jak mezi napsáním knih uplyne nějaký čas, že autor trochu změní postoje

nebo styl, takže pokračování zpočátku klade mírný odpor, ale do Tearlingu jsem se přenesl po pár řádcích. Nevím, jestli je tak dobrá stylistka přímo autorka, nebo jestli je to překladem Veroniky Volhejnové – občas mám dojem, že bych mohl prostě číst, co překládá, a nemohl sáhnout vedle – ale bylo to skoro jako vklouznout do dobře rozchozených bot: nejen radost, ale skoro úleva, že se věci vrátily tam, kde mají být.

O to překvapivější bylo, když se postupně začalo ukazovat, že jsme se vlastně nevrátili do stejného světa. Není to zřejmé hned, ale příběh se vyvíjí jinak, než naznačovaly jeho dosavadní události. Zjistíme, že v něm nepůjde o ústup od moderního k přirozenému, ale spíše o poměrně radikální transformaci toho, co znamená přirozené – tedy vlastně o projekt velmi moderní. Oproti předchozím knihám dojde v *Osudu Tearlingu* k mnohočetným a poměrně komplexním posunům, které je nejdříve potřeba pochopit, abychom vůbec dokázali knihu spravedlivě zhodnotit.

Asi první je viditelný posun v žánru. Zatímco první díl obsahoval prvky sci-fi a druhý posílil struktury typické pro fantasy, třetí se obrací k hororu. Přijde mi také, že kniha obsahuje více akčních scén, peripetie zabírají relativně o něco více místa, než by odpovídalo posunu, který působí v zápletce. Možná to souvisí i s tím, že královna je zpočátku mnohem méně než dříve hybatelem dění, ostatně je zavřená ve vězení. Pozornost se ve větší míře soustředí na jednotlivé postavy, kterým před svým odchodem světila různé úkoly. Myslím, že z tohoto hlediska je kniha vystavěna dobře. Postav je sice poměrně omezený počet, uvážíme-li, že jejich prostřednictvím sledujeme osud celého kontinentu, ale chovají se logicky. Není s nimi svévolně posouváno jen proto, že potřebujeme něco vědět; a na to, že i komplexní děje sledujeme očima klíčových účastníků, jsme zvyklí i z historie našeho světa. Možná jediným nedostatkem podobného rozšíření záběru je, že zatímco dříve nám autorka všechny klíčové události přímo ukázala, nyní o nich občas někdo pouze ve zkratce referuje. Ale není to na úkor našeho prožitku a kniha zůstává rozsahem srovnatelná s předchozími díly.

Zdá se také, jako by se na základě odezvy na předchozí díly autorka rozhodla dovysvětlit některé jednotlivosti, které se zdály nedávat smysl. Hodně se to projevuje v prologu, ale podobná místa se objeví i později: dovíme se třeba, jak se v protestantském prostředí objevila instituce organizovaná jako katolická církev, nad čímž jsem se sám pozastavoval. I když jsou tyto doplňky rozpoznatelné, nepůsobí nijak násilně a konzistenci světa rozhodně prospívají. Na druhou stranu ne všechny rozpory jsou zahlazeny: například zůstane nejasné, jak se mohlo stát, že v novém světě existují různé národy. Původně to vypadalo, že také přípluly, nezávisle na obyvatelích Tearlingu, což je ale vzhledem ke specifickému způsobu, jakým Překročení do jiného světa proběhlo, velmi podivné. Nyní se objeví náznak, že by mohlo jít o skupinu osadníků, která se oddělila a odešla, pak ale úplně nedává smysl, že mluví zcela odlišným jazykem, protože na to neuplynula dostatečně dlouhá doba. Jestli mi po literární stránce přijde zpracování zvládnuté bravurně, neznamená to, že stejně

dobrého výsledku se podařilo dosáhnout i věcně. U většiny nejasnosti je však možné si říci, že příběh neznáme úplně dokonale, že nějaké vysvětlení může existovat, takže rozpory nejsou nijak fatální. Hodně také pomáhá, že autorka je dobrá vypravěčka, která dokáže strhnout pozornost, takže podobné drobné potíže při čtení zvláště neruší.

Rozbor literárně-metafyzický: Popření podstaty fantasy

K významnějším přesunům, co se proměny knihy týče, dochází v atmosféře. Posun od fantasy k hororu, některé vedlejší zápletky i samotné stupňování krize, v které se svět nachází, působí, že celkové vyznění je nejen krutější, ale i cyničtější. Situace zajde tak daleko, že se musíme zeptat, proč má hlavní hrdinka svoje království vlastně ráda. Autorka vynaloží poměrně hodně úsilí, aby nám jaksi mimochodem ukázala, že pro „normální lidi“ je na tom země bojující o svobodu vlastně po všech stránkách o hodně hůře než dobře fungující diktatura, které vládne hrdinčina protivnice. Podobné prvky reálné politiky by knize pro současného čtenáře mohly dodávat na věrohodnosti, podobně jako to sci-fi prvky dělaly na začátku příběhu. Ale autorka je vyhrtí až na úroveň poměrně zjevné sebe-nenávisti, což je překvapující motiv, protože bezdůvodně podrývá předtím věrohodně budovanou představu legitimacy: vztahu mezi autoritou a zodpovědností mladé královny. Zpočátku jsem si říkal, zda to Erika Johansenová trochu nepřehnal ve snaze vybudovat nejen dějově zajímavý, ale i psychologicky napínavý příběh. Postupně se ukáže, že to není jen nějaké náhodné vyosení, že tyto posuny v atmosféře jsou důsledkem ještě hlubších změn v podstatě příběhu. Po dlouhou dobu to ovšem není zřejmé, protože naši pozornost zaměstnávají jiné události.

Knihy je podobně jako předchozí díly vystavěna duálním způsobem: kromě sledování děje v přítomnosti se ve vizích hlavní hrdinky vracíme do minulosti, abychom poznali příčiny současné situace. Zatímco dříve se naše pozornost soustředila na to, jak vůbec mohl vzniknout Tearling, tedy zvláštní svět, který současně je i není pokračováním našeho světa, nyní to vypadá, že propojení dávné minulosti a současnosti je mnohem těsnější, než se původně zdálo. Díky povaze světa – nějaké té magii a pár dobře zařízeným kletbám, však to znáte – jsou někteří z akterů tehdejších událostí patrně i akteři dění současného. To je na jednu stranu sympatické, protože původní okouzlení založené hlavně na poznávání neznámého se tak postupně mění v nefalšovaný příběh založený na střetu rozdílných povah, protikladných ambic i těžko slučitelných představ o morálce. Za to, že se obě původně dost výrazně oddělené linie prolou, ovšem platíme: z dějin světa se tím stává téměř rodinná historie, tak trochu ve stylu *Hvězdných válek*. Je to úlitba naší potřebě mít všechny konečky příběhu hezky svázané, nebo má podobná výstavba i nějaké věcné odůvodnění?

Myslím si, že odpověď souvisí s křesťanskými kořeny naší kultury. Naše společnost už nemá s křesťanstvím společného prakticky nic, ale nese si s sebou některé vzdálenější následky toho, že kdysi křesťanská byla. Jedním z charakteristických rysů křesťanství je, že jde o náboženství z dramatického pohledu velmi střizlivé, víceméně nemá žádnou vlastní mytologii, byť

přebírá něco z mytologie židovské. Uznává, že existuje lidská přirozenost, ale jeho poselství v této přirozenosti zakotvené není. Dalo by se říci, že je předobrazem *paralelní polis* Václava Bendy: tam, kde se to zrovna hodí, využívá křesťanství existující přirozené a světské struktury, ale jeho cíl jimi není nijak určen. Všechno podstatné se odehrává v úplně jiném, duchovním řádu, který je sice na tělesném částečně závislý, ale současně je vůči němu do značné míry protikladný. To se odrazilo i v kultuře: získala charakteristiku, kterou označujeme jako *moderní*. Jedním ze specifických projevů modernity ve fantastické literatuře je, že vlastně nevěříme, že by *dnes* mohlo nadpřirozené organicky vyrůstat z přirozeného. Když se současný hrdina dostane k něčemu magickému, sahá pro to téměř nevyhnutelně kamsi do vzdálené minulosti. To by ještě nebylo tak výjimečné, třeba ve starověku se kořeny každé solidní okultní nauky musely ztrácat v temnotě dávného Egypta. Ale dnes máme za to, že existuje-li nějaké nadpřirozeno, které by se dokázalo manifestovat v přirozeném světě, je nepřenosné. Nemá moc se šířit, nemůže trvale vtáhnout, co už dopředu není jeho součástí. Křesťanství nás od těchto tradic psychologicky i věcně odpojilo, takže nepomůže žádné zasvěcení. Nebyli hrdina pouze v nesprávný čas na nesprávném místě, tedy je-li sám součástí čehosi magického, má v osobní historii nejspíš cosi skrytého, co ho s jinými časy spojuje.

Jedním z pozoruhodných prvků trilogie o *Tearlingu* je, že jde o fantasy, která modernitu přijímá. Děj se neodehrává v minulosti, ať už skutečné nebo fiktivní, takže magie, která je v příběhu přítomna, má kořeny ve vzdálené a nejasné minulosti. Tato magie je proto po moderním způsobu vázána jen na pokrevní linii, která je s touto minulostí spojená. Nejde však o jakousi *urban fantasy*, protože současně modernitu překonává. Stará magie je využita k cestě do nového světa, který už sám *ne-má* tuto moderní povahu, protože magie je v něm, jak se postupně dozvídáme, opět čímsi přirozeným. Dochází k pro mne fascinujícím proměnám. Na jedné straně si osadníci přivážejí moderní mentalitu, která v novém a primitivním světě částečně přetrvává, protože jednou prožitou zkušenost nelze odestát. Částečně se však pod tlakem okolností vrací k „středověkým“ formám, protože kulturu nelze udržovat bez ohledu na vnější prostředí. Současně jsme ale na místě, kde magie není omezenou a izolovanou tradicí, nýbrž patří k podstatě světa. Kromě společenské proměny proto probíhá ještě jedna souběžná a přitom odlišná proměna od „moderního“ k „přirozenému“, a to proměna metafyzická. Ani jedna z těchto transformací není ve fantastické literatuře úplně běžná – a jejich spojením si Erika Johansenová vytvořila neobvyklé a na dramatické možnosti velmi bohaté prostředí.

Nebo to tak alespoň dlouho vypadá. Zatímco v prvních dvou dílech se zdálo, že příběh zkoumá cestu, jak je možné tváří tvář modernímu, tedy toliko nominalistickému vnímání světa obnovit pojetí světa přirozeného, tedy realistického, třetí díl naše očekávání úplně převrátí. Začali jsme čistokrevnou fantasy: mladá hrdinka předurčená zachránit království, to je ten snad nejběžnější archetyp mezi archetypy žánru. Originálním přínosem bylo, jak jsme postupně zjišťovali, že navazujeme na sci-fi příběh: moder-

ní zkušenost nebyla popřena a zapomenuta, byla překonána a integrována. Ale závěrečný díl trilogie předvádí, že naše původní víra ve fantasy je neoprávněná. Zhruba ve třetině knihy se začínají objevovat zvláštní a neústrojně prvky, i když jde z počátku jen o drobnosti. Pochybnosti, které se nejdříve jen nejasně vznášejí na okraji naší pozornosti, jak se atmosféra knihy mění, je najednou těžké zaplašit. Dokonce i děj knihy se začne odvíjet nečekaným způsobem, takže zhruba ve dvou třetinách knihy už nejde popřít, že autorka systematicky likviduje všechny dramatické prvky, na kterých je fantasy založena; jako falešnou demaskuje víru, že mezi fungováním světa a fungováním příběhu je nějaká hlubší, opravdová souvislost.

Klasická vědou inspirovaná sci-fi se poměrně důsledně držela principu kauzality, události se tedy vyvíjely vždy kupředu. Co se stalo, není možné odestát, tenhle princip dává příběhu na důležitosti, protože brání libovůli, takže události mají stejně jako v našem světě svoji vážnost. Autoři ale časem zjistili, že nominalistické chápání světa jim umožňuje poměrně lacině předvádět mnohem efektnější triky. Je-li člověk plně určen pouze svým fyzickým stavem, tedy je-li pouze složitou strukturou, která má skladebnou povahu, je možné ho například simulovat v počítači: zabít, a pak oživit a poměrně věrohodně se tvářit, že jde bez jakéhokoliv ztráty stále o téhož jedince. Fantasy, která staví na realistických předpokladech, takovou volnost nemá. Co se stalo, nedá se už nijak odestát – a fantasy, která tento princip porušuje, je nakonec vždycky nutně dramaticky slabá. Dlouho to vypadalo, že svět Tearlingu si z moderní doby přinesl pouze do určité míry reformovanou etiku. Ale nakonec se ukázalo, že je to – magii navzdory – svět důsledně materialistický. Jenže materialismus je, nakolik vím, vždycky nominalistický.

Erica Johansenová slouží ke cti, že tuto zákonitost přijala. Začala psát fantasy a dlouho si pohrávala s všelijakými náznaky, ale nakonec se rozhodla otevřeně přiznat, že její svět je vyhraněně materialistický. Stalo se tak zřejmě proto, že její hrdinka se rozhodla k činům, které asi jinak než moderní etikou odůvodnit nejde. A protože posun v morálce hlavní hrdinky potřebuje nějak pevně založit, musí uznat, že povaha jejího světa vlastně fantasy příběh neumožňuje, nechce-li skončit tím, že by napsala slabou fantasy. Ať už si o tom jako čtenář myslím cokoliv, vedena vnitřní logikou svého světa *nakonec* napsala poměrně krutou a neúprosnou sci-fi. Pozoruhodné je, že lze z knihy samotné ukázat, proč k tomu muselo dojít. Už jsem zmiňoval, že zatímco v našem světě je dnes magie prvkem vždy nutně cizím a izolovaným, ve světě příběhu jde o sílu normální a všude přítomnou. To je v knize dokonce přímo zobrazeno: safír, který umožnil Překročení, je v našem světě mimořádný *objekt moci*, ale v novém světě se přirozeně nachází v podloží celého Tearlingu. Význam této skutečnosti ovšem prochází proměnou.

Rozbor etický: Klasický příběh a moderní etika

V prvním díle řada sci-fi retrospektiv do budoucnosti našeho světa ukazovala, že vzhledem k lidské povaze mají naše společnosti nevyhnutelné sklony směřovat k diktatuře. Lidé, kteří z této situace odešli do jiného světa, si – podobně jako puritáni

odcházející do Ameriky – mohli myslet, že vybudují lepší svět na morálním základě. My jako čtenáři ovšem tušíme, že něco takového nejde, protože lidskou povahu si vzali s sebou. A dokonce i kdyby první generace uspěla, protože šlo o lidi k tomu účelu dobře vybrané, morální kvality se v zásadě nedědí. Nově založené kulturní tradice můžou degeneraci výrazně zpomalit, ale nakonec se prosadí, stejně jako v Americe našeho světa. Ne, jako čtenáři jsme doufali, že přirozenost magie ve světě *Tearlingu* umožní, aby se věci tentokrát vyvíjely jinak. Očekával jsem – a podle způsobu, jakým byla kniha psána, myslím, že oprávněně –, že budu na pozadí příběhu svědkem jakéhosi myšlenkového sociálního experimentu. Ať už měla být „magie“ safírových kamenů cokoliv, představovala nový prvek, který umožňoval i nové řešení. Jenže se ukáže, že povaha magie není v Tearlingu taková, jaká se zdála být.

Vzhledem k mizerné situaci, v jaké se Tearling nachází, bylo zřejmé, že se něco nepodařilo. V druhém díle nás retrospektivy do minulosti nového světa seznamovaly s obrysy událostí, které jsou za současnou tragédií patrně zodpovědné. Podle obvyklé literární logiky by se dalo očekávat, že pozná-li hlavní hrdinka, jak a proč tehdy lidé zvolili špatně, umožní jí to nyní situaci napravit. Proto o ní autorka vypráví příběh, proto ho jako čtenáři sledujeme. Takhle vypadala naše – a opět si myslím, že oprávněná – očekávání před třetím dílem.

Autorka si pro podobný postup připravila téměř archetypální situaci. William Tear, charismatický jedinec, který umožnil Překročení do jiného světa, opouští ženu, se kterou již počal dítě, kvůli jiné, do které se zamiloval. Tedy král, který zachraňuje svůj lid, a prvorozený, ale nelegitimní syn, který ohrožuje království. Je to situace poměrně vyhrcoená, protože k osobní autenticitě naplnění osudové lásky patří, takže je pro nás těžké králův čin odsoudit. Morální selhání je proto také subtilní: kdyby dotyčný věděl, že jeho původní partnerka je těhotná, pravděpodobně by ji neopustil. My navíc dobře víme, že zlí lidé, kteří pro společnost představují ohrožení, se nerodí jen z nelegitimních sňatků, to je představa stejně starobylá jako nepravdivá. Přes to všechno ale stín morálního selhání zakladatelské postavy nad budoucností světa leží a jeho potomci se s ním musejí nějak vypořádat.

V zásadě uznáváme, že Tear má právo na opravdovou lásku. Problémem ovšem je, že když po ní toužil, neměl dost víry, aby si na ni počkal. Asi by se nic závažného nestalo, kdyby si mezitím užíval s nějakou dostatečně sebevědomou slečnou, která by k věci přistupovala se stejným nadhledem jako on. To možná není eticky správné, ale v předivu světa a příběhu to obvykle nezanedbává žádné závažné trhliny. On si ale situaci usnadnil a začal si s někým nerovnocenným, pro koho vztah k němu znamenal v životě něco důležitého – možná nezdravého, ale rozhodně závažného. Tak vznikl závazek, který už není možné bez následků porušit. Možná by ještě mohl projít, kdyby dotyčnou opustil, ale jejího syna uznal za vlastního, protože se zdá, že i mytopoeticky chápaný svět připouští určitou míru morálního zla jako prostou nedokonalost. William Tear se ovšem domníval, že velikost jeho ideje a síla jeho vůle převáží nad skutečností. Možná jednal sobecky, možná se snažil neohrozit budoucnost, ale tím, že se svůj

prohřešek pokusil ze světa vytěsnit, jen znásobil jeho závažnost. Nespravedlnost nebyla zahlazena, změnila se v křivdu, dál žila skrytým životem a sílila, aby nakonec všechno přivedla ke katastrofě. Ve světě, kde existuje magie, má osud sklon projevovat se otevřeněji.

Vyšší jednotky, pokud je vůbec uznáváme, vznikají v nominalistickém světě pouze složením zcela autonomních prvků. Podobným způsobem přistupuje ke světu jako moderní člověk i sám William Tear, když se snaží řídit historii tak, aby význam prvků, kterým přiznává hodnotu, vzrůstal, a důležitost prvků, které považuje za chybné, klesala. Jenže příběh je z řádu světa realistického, kde je smysl každé věci určený jejím místem v celku, a to celku, jehož základní fungování je dopředu v zásadě dané. Příběh proto nejde zmanipulovat tím, že mu zabráníme projevit se přirozeně se nabízejícím způsobem, jak se o to Tear pokusí. Když se v příběhu některé prvky z libovolného důvodu nemůžou projevit, vznikne napětí, které je nakonec na jejich místo dosadí jinak, aby se celek naplnil. Může se tak udát i naprosto nepravděpodobně, a tedy předem neodhadnutelně: proto příběh vítězí nad historií a proto William Tear prohrává. Mohl by s budoucností manipulovat tím, že do ní doplní nové prvky, s kterými příběh podle původního etického rámce nepočítal, kdyby svého prvorozeného syna uznal za legitimního a choval se k němu podle toho – tomu by se příběh dokázal přizpůsobit. Ale musí selhat, když se podobný eticky neústrojný prvek pokusí utajit – na to příběh nemůže nereagovat, ale nad následným vývojem už Tear žádnou kontrolu nemá a ani mít nemůže, takže ho nakonec příběh přemůže.

Kromě vzdálených následků, které dopadly na svět a které bude muset řešit naše hrdinka, velí logika mýtů a pohádek, aby ani sama zakladatelská postava nedošla trvalé klidu. Zajímavé je, že na rovině příběhu autorka tuto logiku přijímá. Tearova vyvolená umírá při porodu a on sám nachází smrt při pokusu ji zachránit – neúspěšná spravedlnost osudu je dostihne rychle a krutě. Ale i když příběh sám se odvíjí podle vlastní logiky, autorka ho interpretuje odlišně. Nepřipouští totiž, že by se Král dopustil něčeho nesprávného. Složitý vztah mezi sexem, manželstvím a potomstvím je v moderním světě rozložený na jednotlivé činitele. Původně bychom očekávali, že hlavní hrdinka, která už není plodem moderního světa, omyl svého předka nahlédne. Byli bychom zvědaví, jakým způsobem se jí ho podaří napravit. Jenže autorka se místo toho rozhodne přidržet se dnešních představ, kdy má každý právo svobodné volby sexuálního partnera, takže Tear se nemohl dopustit morálního zla a osudové křivdy, která by byla příčinou jeho pádu. Myslím, že právě na tomto místě, kde se rozchází etika, podle které se odvíjí příběh, a etika, kterou vyznává autorka, vyrůstá kořen všech budoucích rozporů a problémů, na které v knize narazíme.

Autorka zde totiž udělá nečekaný úrok stranou. Celá dramatická kompozice, kterou vystavěla, je založena na předpokladu, že lidé nesmějí svoje sexuální partnery libovolně střídát. Kdyby kvůli ničemu jinému, tak z důvodu, který jsme viděli: následkem může být dítě, které se ocitne v nespravedlivé situaci. I když je sex sám o sobě neproblematický, může vést ke vzniku stavu, který je věčně neřešitelný, proto je pohlavní styk eticky regulo-

ván. Jenže autorka se nechce moderní představy neomezené sexuální aktivity vzdát. V jejich očích měl dotyčný na změnu partnerky plné právo – v dnešní představě je totiž sex určitým způsobem eticky privilegovaná činnost, protože za jeho následky lidé nemusí přijmout odpovědnost. Jasně však vidíme, že v našem případě existuje napětí mezi tím, jak se věci mají, a tím, jak jsou eticky hodnoceny. A nechceme-li připustit, že je naše hodnocení chybné – a autorka nás v průběhu knih několikrát ujistila, že její pohled na sex je bez výhrad moderní –, musí být nějaká chyba ve skutečnosti. Nemá-li dramatická situace se synem zakladatele, který přinese nově založené zemi zkázu, v základu příběhu morální povahu, musí pro ni autorka najít nějaké jiné vysvětlení. Šlo by tvrdit, že příčinou byla náhoda způsobená genetickou kombinatorikou, což je asi vysvětlení, ke kterému bychom se přiklonili v realitě našeho světa, ale na něčem takovém se působivý příběh staví obtížně.

Zdá se mi, že autorčina volba místo toho padla na magii. Nejen že se magie nemůže stát katalyzátorem výsledku, který by byl novátorský: jak z hlediska řešení, která jsou možná v našem světě, tak případně dokonce z hlediska řešení, která jsou obvyklá v archetypálních – pohádkových, fantasy nebo mytologických – příbězích. Je to mnohem horší, protože jak se postupně ukáže, bude magie vykázána od pozice základní příčiny problémů. Autorka se systematictější reflexi povahy a použití magie v příběhu vyhýbá, ale můžeme pozorovat, že počet jejich uživatelů se zvýšil. Magické schopnosti získaly totiž díky magické povaze Překročení i děti narozené krátce po příjezdu do Tearlingu a následně přinejmenším někteří z jejich potomků. Nelze věrohodně posoudit, zda ve světě, kterému je magie vlastní, mohou magii nadále používat pouze lidé z určitých pokrevních linií nebo zda je přístupná i dalším. Autorka totiž při zhodnocení magie volí pohled ještě užší, soustředí se pouze na Williama Teara a jeho potomky: použití a zneužití magie posuzuje pouze jejich činy. Skrývá-li se za tím nějaké hlubší rozlišení, třeba na chybně používanou magii aktivní/mušskou a neškodící magii pasivní/ženskou, není v knize nijak reflektováno. Důležité je, že i ve světě, který má jinou povahu, pro magii, jak ji autorka interpretuje, nadále platí pravidla našeho světa. To má, vzato do důsledků, překvapivě dramatické následky.

Rozbor dramatický: Zmanipulované poselství příběhu

Domnívali jsme se, že za prvotním neúspěchem a následnou tragédií stál chybný úsudek, chybná morálka, chybná volba. To způsobilo, že i ve světě, kde se události mohly odvíjet jinak, se odvíjely podobně jako u nás. Jenže autorka celou situaci postavila jinak: ve chvíli, kdy i v novém světě platí stará pravidla, postavy žádnou novou možnost volby neměly. I kdybychom si na rozdíl od autorky mysleli, že zvolily chybně, nijak by nepomohlo, kdyby jejich chyba byla napravena. Jejich neúspěch je předurčený: nebylo to tak, že by snad nedokázaly využít nabízenou příležitost, od začátku nevyhnutelně musely selhat. Jestliže byl nutně neúspěšný první pokus, musí nutně selhat také naše hrdinka a její snaha o nápravu. Jakákoliv naděje je falešná – to je trpké poznání, ke kterému nás postupně přivádí závěrečný díl trilogie.

Nejde přitom o selhání postav, ale o selhání autorky, která jim jakoukoliv možnost, aby uspěly, dopředu zcela cílevědomě zablokovala. Protože kniha přesto nekončí tragicky, přinejmenším na první pohled ne, musí mít autorka v záloze nějaké vyústění mimo původní rozvrh a mimo naše očekávání. Nechci zbytečně prozrazovat, jakou přesně na sebe závěrečné řešení vezme podobu, ale fakticky změní historii a vlastně tak zneváží veškerý předchozí děj knihy. Uvážíme-li, s jakým důmyslem a obratností byl celý cyklus a jeho svět vybudován, nelze zaštitřit, že jde o vyústění nečekaně triviální. Mohlo by se zdát, že si autorka se situací, kterou vybuďovala, prostě nevěděla rady, takže se uchýlila k určitému podvodu. To není v literatuře nic nového a nemusí to nutně znamenat, že kniha přesto nemá svoji hodnotu. Dickens většinu potíží, které nadělal svým hrdinům, také nevyřešil, pouze je nakonec zneváží poněkud kýčovitými prostředky typu nečekané dědičtvi. Něco tak naivního si dnes už autoři dovolit nemůžou, takže se musejí uchýlovat ke kýčci jaksí naruby, tedy k řešení, které je programově nepodbíživé. Mechanismus je ovšem stále stejný, nezáleží, zda příběh dopadne bezdůvodně dobře nebo bezdůvodně špatně.

Podobné vysvětlení by sice odpovídalo zklamání, které jsem po dočtení knihy cítil, ale úplně nedává smysl. Už na konci druhé knihy se celková struktura možného řešení celkem zřetelně rýsovala. Kdyby autorka příběh k očekávanému řešení dovedla, nešlo by možná o konec překvapivý nebo originální, ale byl by rozhodně čtenářsky mnohem uspokojivější. Nelze tedy říct, že by si autorka s koncem nevěděla rady. Omezení, že magie se nemůže stát podstatou předpokládaného vyústění, je motiv, který do knihy sama přidala, aniž by ji k tomu cokoliv nutilo, spíše naopak, protože byl v rozporu se způsobem, jakým zápletku zpočátku buďovala. Ovšem ani teze, že se snažila vyhnout jednoduché „lacinosti“ dobrého konce, neobstojí, protože hlavní hrdinka cíle, o který celou dobu usilovala, tedy spravedlivé společnosti pro svoje království, nakonec dosáhne, byť značně překvapivými prostředky. Myslím, že musíme přijmout, že jakkoliv na nás závěr knihy může působit nepodařeně nebo nedostatečně, je přesně tím, o co autorce šlo. Musíme vyjít z toho, že záměrně neusilovala o konec, který by byl realistický v tom smyslu, že by respektoval integritu světa, ale šlo jí o řešení výslovně nominalistické, které umožňuje povahu světa cíleně změnit.

Prostředkem, který k tomu posloužil, bylo omezení možností, jakými lze použít v jejím světě magii. Hrdinové ji nedokáží použít realisticky, jako přirozenou součást světa. Tuto možnost jim autorka uměle, svévolně znemožnila, aby nutně museli ve svém snažení selhat. Na druhou stranu je magie jako dodatečný prvek ve světě stále přítomna. Jakou úlohu v příběhu ve své redukované podobě sehraje? Zhruba stejnou, jakou by ve sci-fi příběhu měla fiktivní – čili současněmu stavu vědy příliš vzdálená – technologie. Stala se technickým, čistě utilitárním prostředkem, který umožňuje se světem manipulovat, aniž by bylo třeba brát do úvahy jeho „přirozená“ omezení. A podobně jako technika v našem světě to umožňuje do značné míry beztrestně. Za změnu nepřebíráme morální zodpovědnost, protože její následky dokážeme věcně zvládnout čistě technologickými prostředky. Teprve s tímto vědomím se ko-

nečně můžeme zeptat, jak lze celý cyklus hodnotit z hlediska jeho zakončení. Na jakých předpokladech byl příběh doopravdy vystavěn a jaké je případně jeho poselství.

Předně se nabízí otázka, co zůstalo, když magie přišla rozhodnutím autorky o všechn svůj metafyzický potenciál a její podíl na vyústění příběhu se stal jen otázkou použití technologie. Odpověď je poměrně překvapivá; zůstalo pouze násilí. Zpětně viděno, je podstatou většiny klíčových rozhodnutí hlavní hrdinky něčí smrt. Občas zpětně lituje *způsobu*, jakým někoho zabila, ale nikdy ne skutečnosti zabití samotného; a lidí, které zabila, není málo. Nejde o zvláště příjemné zjištění, ale opět lze ocenit důslednou logiku, s kterou Erika Johansenová postupuje. Ve světě, který je programově materialistický, vpsledku jiný argument než nezakrývané násilí nezbyvá. Jediný způsob, jak zabránit tyranii, je nakonec zabít ty, kteří usilují o moc, ba dokonce i ty, kteří by jen mohli mít potenciál o moc usilovat. Vskutku, zabít nejen ty, kteří se provinili, ale dokonce i ty, kteří by se provinili mohli – pro dobro „malých“ zabít každého, kdo je „větší“, to je závěr, ke kterému hlavní hrdinka dospěje a který zrealizuje. Vzhledem k poměrně vyhocenému důrazu na morálku, který nás provázel předchozími svazky, jde o posun značně nečekaný, rozhodně radikální a neřekl bych, že čtenářsky vítaný. Ani tohle však ještě není závěr, u kterého by šlo zůstat.

Těžko totiž pominout otázku, kdo bude rozhodovat: koho zabít a koho nechat žít? Ve fantasy světě lze předpokládat rozličné struktury, které vytvářejí přirozeně existující autoritu. Sama hrdinka se o řadu z nich zpočátku sama opírá: je rodem královna, má magické schopnosti, prochází zkouškou, v které obstojí, a podobně. Jako čtenáři proto nemáme zvláštní problém připustit, že je to ona, kdo má právo rozhodovat, a to i o životě a smrti jiných lidí. Jestliže ale ona sama všechny tyto zdroje autority postupně zavrhně – ne jako nedostatečné, ne jako chybné, ale přímo jako nenapravitelně škodlivé –, co zbývá? To je nepřijemná otázka. Dokázal bych pochopit, kdyby na ni autorka odmítla odpovědět, protože si její příběh odpověď na ni zatím neřádá. Kdyby nás skrze kritiku našich přirozených dramatických očekávání jen chtěla přivést k náhledu, že svět nemá žádný smysl a člověk nemá žádnou perspektivu – příliš bych nejásal, ale pořád bych ještě byl ochotný uznat, že je to konzistentní závěr, na který má právo. Protože však chce i poté v příběhu pokračovat, domnívám se, že nemá jinou možnost než očistit náš pohled a postavit nás do jakéhosi bodu nula, kdy se máme chovat, jako by život nějaký přesázný smysl měl, ale současně si máme uvědomovat, že ho nemá. Znamenalo by to, že pro vlastní bezpečí musíme svoje touhy striktně limitovat na přirozeně dosažitelné štěstí – považoval bych to za chabý výsledek tak nadějněho románu, ale podle všeho jsou lidé, kteří si něco podobného myslí, a asi jim nelze upřít právo napsat na základě takového východiska román.

Jenže Erika Johansenová zajde ještě o jeden zásadní krok dále. Dopřeje své knize – svým způsobem – šťastný konec. Řekne nejen, že se musíme bez jakékoliv pomoci postavit vlastní existenci, ale prohlásí, že v této situaci můžeme uspět. Když se hlavní hrdinka na základě svých původních představ o autoritě, které později s autorkou shledala chybnými, dopustí

příslušného počtu vražd pro lepší svět, *může* to znamenat, že nikdo jiný už tuto otázku v budoucnu nebude muset řešit. Ukazuje se, že moje původní očekávání o povaze nového světa byla naprosto falešná. Magie byla, byť jen jako trpný technický prostředek, na začátku potřebná proto, že na tomto světě už není místo, kam utéct. K osvobození ze současné situace jsme magii potřebovali. Pokus ponechat si ji i v novém světě nevedl ale k tomu, abychom měli za změněných podmínek lepší šanci. Právě naopak, odsoudil nás k opakování starých chyb. Teprve když jsme se magie jako vnější pomoci vzdali, uspěli jsme. Jinak řečeno: utopie je možná, osvobodíme-li se od vlastní minulosti – to je překvapivě závěrečné poselství knihy.

Rozbor společensko-politický: Utopie jako řešení

Dokonce ani v takové chvíli ovšem Erika Johansenová nepozbývá svých literárních schopností, takže viděno zevnitř knihy končí příběh zvláštním rozporem. Z hlediska světa úspěchem, sen o spravedlivé společnosti je naplněný v míře, kterou dějiny lidstva nezažily. Z hlediska hlavní hrdinky přesto tragicky, musela obětovat všechny své přátele a nejspíš i významnou část své osobnosti, zmenšit se na někoho bezvýznamného, aby svůj svět zachránila. Podobný závěr na první pohled literárně dává smysl, neredukuje vyústění na nějaké jednoduché poselství a motiv osobní oběti za jiné patří dokonce ke klasickým a osvědčeným závěrům. Jak to ovšem vidíme my, zvnějšíšku? Nepodryl závěr základy, na kterých sám stojí? Obstojí dramaticky? Není to konec tak triviální, jako kdyby se hlavní hrdince vše jen zdálo, ale nemá k němu daleko. Obstojí věčně? K představě utopie jsme dospěli složitým vývojem, ale přesto působí značně podezřele. To jsou otázky, s kterými ještě bude nutné se vypořádat, ale mě mnohem víc zajímá něco jiného: co vůbec autorku takto nečekaným směrem zavedlo?

Chceme-li pochopit způsob, jakým autorka knihu ukončila, musíme se ještě jednou vrátit k magii a její povaze v knize. Nejdříve se zdálo, že její potenciál v příběhu zůstal nevyužit, ale ukázalo se, že situace je mnohem horší: musela být použita jen jako trpný prostředek, protože snaha o hlubší využití vedla ke katastrofě. Proč tomu tak ale bylo, když Erika Johansenová jinak prokázala neobyčejný smysl pro plnohodnotné dramatické využití prvků mnohem méně obvyklých? Moje teze je, že by to znamenalo zvýšit sázky, tedy kvůli možnosti napravit situaci riskovat, že ji ještě zhoršíme, což odmítla jako náboženské a tudíž neracionální řešení. O otázkách motivace můžeme pochopitelně jen spekulovat, ale domnívám se, že v tomto případě máme k dispozici poměrně spolehlivé indicie.

Chce-li někdo psát beletrii, která má současně angažovaný přesah – a *Tearlingse* všemi svými komentáři k politice rozhodně angažovanou prózou je –, musí se obracet k budoucnosti, protože v naší situaci už nelze v minulosti najít žádný použitelný vzor. Patrně jedinou kulturou, která je civilizačně té naší dostatečně podobná, aby na ní šlo bez přehnaných kompromisů stavět, je republikánský Řím. Jenže ten už využili osvícenci při zakládání Spojených států, takže z hlediska snahy o obnovu společnosti už je zdiskreditovaný, protože samotný projekt Ameriky – nová země, nového národa, nového státu –

selhává. Zbývá tedy jen budoucnost; ale snahy o dramatickou extrapolaci dopadají dost pochmurně. Zřejmě nikdo si dneska nemyslí, že k nápravě dostačují politické prostředky. Alegorie sázající na morálku by čtenáře hledaly těžko. Kyberpunk už dávno značně nahlodil naši důvěru v možnosti technologického řešení. Pro věrohodný příběh potřebujeme proto něco radikálně jiného, zde například magii.

Už jsem poukázal na to, že náš současný vztah k magii – případně obecněji k metafyzice – v přiběhách je určován vlivem, který měla střízlivost křesťanství na naši kulturu. Organické propojení přirozeného a nadpřirozeného si umíme představit obtížně, v kulisách našeho světa funguje snad jen v hororu, a to je také, Stephen King promine, ze všech fantastických žánrů obvykle ten literárně nejméně zajímavý. Jaké tedy máme možnosti? Křesťanství, které nás do této situace přivedlo, navrhuje poněkud schizofrenní postoj. Na jedné straně uznává, že přirozený řád má svoji hodnotu a autoritu, které je nutné respektovat. To se projevuje zvláště v oblasti morálky, kde postuluje substancialitu lidské přirozenosti, která má být historicky neproměnná a všeobecně závazná. Ovšem představuje komplexního organického spojení mezi přirozeným a nadpřirozeným, která v evropské kultuře vyvrcholila barokem, už je zcela neudržitelná. Vzniká tedy napětí mezi tím, že křesťanství uznává hodnotu přirozeného světa, ale nemá žádný recept na jeho uspořádání, které by bylo současně fungující i spravedlivé. Místo toho nabízí alternativní metafyzický program přípravy na budoucí svět, který je ovšem dosažitelný až po smrti. V určitém smyslu se tak půl tisíciletí po vzniku reformace křesťanství skutečně vrací ke svým kořenům, když opouští svým způsobem velmi lákavou středověkou představu, že nejlepší cesta k nadpřirozenému vede skrze přirozené.

Myslím, že autorka si je těchto posunů dobře vědoma. Chce-li brát přirozený svět jako něco skutečné a hlavně svěbytně důležitého, nemůže si brát na pomoc nadpřirozeno. Tvrdím, že cílem její knihy je přispět k dokončení rozchodu mezi přirozeným a nadpřirozeným, tedy k očistění moderní tradice od jejích náboženských kořenů. V Evropě nám to přijde skoro jako banalita, protože nejpozději od konce druhé světové války jde o realitu, v které žijeme – vlastně už nikdo nepamatuje jiný stav. V Americe si ovšem náboženství na politiku určitý vliv udržuje, takže si lze představit, že tam jde o otázku mnohem aktuálnější. Předpokládáme-li podobné autorské východisko, znamená to, že za tím, co se v knize dlouho zdálo být jen jako osamocený projev moderní etiky – kromě už zmíněné sexuální svobody ještě obvyklá trojice antikoncepce, interrupce a nepřímá eutanazie – se skrývá vyhraněný proti-metafyzický postoj. Vysvětlovalo by to, proč se náboženství v *Tearlingu* vyskytuje jen v podobě jakési mocivné karikatury vulgárního protestantismu. Není to jen znak toho, jak nevalné mínění autorka o náboženství má: v čistě přirozeném světě křesťanství nakonec ničím jiným být nemůže, má-li si zachovat jakoukoliv společenskou relevanci. Hlavně je tím však dáno, že magie, což je jinak prvek výsostně nadpřirozený, nesmí získat žádnou metafyzickou relevanci. Magie je nakonec jen podivný druh přirozené technologie; a podobně jako si to v našem světě

mnozí myslí třeba o atomové energii, je pro dobro přirozeného světa lepší držet se od ní co možná nejdále.

Zdůvodnění tohoto pohledu na magii, které kniha nabízí, ovšem do značné míry pokulhává. Kdybychom příběh vyprávěli lineárně, odvíjel by se v následujících fázích: Náš svět se dostává na hranu kolapsu. Pomocí magie se dostáváme do nového světa. V novém světě přivádí magie svět na hranu kolapsu. Je třeba vzdát se magie, aby mohl nový svět začít skutečně znovu. Evokuje to představu, že magie patří ke zlu starého světa, které zabrání, aby byl nový pokus úspěšný. V oblasti politiky by takový výklad znamenal, že z ní má zmizet prvek, jehož cíl je latentně metafyzický. Jde o výklad, který je oprávněný v tom smyslu, že metafyzika je tradiční součástí našeho světa a řada jejích prvků je dodnes přítomna v naší kultuře. Ovšem v politické oblasti, kde autorka demonstruje, jak se věci mají, je obvinění metafyziky z neblahé podoby moderních dějin veskrze problematické. Obvykle se má spíše za to, že ty nejvíce destruktivní tendence moderní politiky souvisí spíše se zrušením metafyzického zakotvení lidského života a následující ztrátou všech zábran po zániku nadpřirozených sankcí. Nakonec ani v naší despotické budoucnosti, jak ji ukazuje první díl trilogie, magie žádným způsobem prsty nemá.

Myslím tudíž, že „metafyziku“ zde musíme vnímat nejen v jejím doslovném, filozofickém smyslu, ale šířeji, spíše kulturně. Za selhání projektu Nového světa v naší realitě proto nemusí být nutně zodpovědné náboženství. Pro naši kulturu je křesťanství prakticky irelevantní, představuje mrtvý relikt minulosti. Ostatně, i Spojené státy, kde náboženství v politice hraje významnější roli, byly v době svého vzniku mimořádně i náboženskou svobodou a odluhou církve a státu. Samu politickou teorii, na které stojí, proto jako metafyzickou tak snadno odsoudit nemůžeme. Problematické by byly spíše koncepty jako „vyvolení“ nově vznikajícího amerického národa dějinami: tedy původně náboženská představa přenesená do světské oblasti. My, kteří už více než tisíciletou historií místa, kde žijeme, vnímáme jako historii vlastní, nepotřebujeme žádnou podobnou pomůcku. Vedeme-li debaty o smyslu naší národní existence, je to do značné míry otázka následné reflexe. Na dojmu, ať už oprávněném nebo ne, že tu už dávno jsme a ještě dlouho budeme, se bez potíží shodneme. Ale vnímá-li někdo svoji kulturu jako nesamozřejmou, jestliže se její vznik neztrácí v nedohlednu, ale je historickou událostí, musí žít s vědomím, že to, co bylo založeno, může postihnout pád. Je možné, že podobné vědomí ještě dnes přispívá k tomu, že se z náboženské víry stává politická mytologie.

Výrazný příklad podobného přenosu jsme ostatně viděli ve sci-fi části prvního dílu. Z náboženské představy, že muž byl stvořen první, zatímco žena byla stvořena až na jeho základě, přečež je na něm určitým způsobem ontologicky závislá, se vytvořila dystopie, která v blízké budoucnosti ovládne Spojené státy, politickou nauku, že žena má být na muži závislá i existenčně. Zdá se, že tento typ přenosů autorce hlavně vadí. Proto v Tearlingu nakonec není hlavním nepřitelem náboženství, jehož podstata je z našeho dohledu zcela odstraněna, takže se církev stává čistě mocenským protivníkem, kterého by samotného šlo obratnou politikou zvládnout. Ne, hlavní potíží je ma-

gie, která symbolizuje zatím živé náboženské otisky v současné kultuře. Metafyzika je tím ztotožněna se zesvětštělými – a tedy poněkud vulgarizovanými – náboženskými koncepty. Nebo jinak řečeno, metafyzika zde nepředstavuje filosofický základ skutečnosti, ale jen hloupé představy nevzdělaných plebejců o povaze světa. Je-li chápání magie v posledku založeno nikoliv na povaze světa, nýbrž na pohledu těch, kteří o povaze světa nic nevědí, není překvapivé, že se magie stane negativním prvkem. Jak z hlediska náboženství tak z hlediska fantasy jde o dosti podivný výklad magie, ale myslím, že v příběhu, který chce autorka nakonec napsat, toto pojetí fungovat může, byť nemusí být pro čtenáře zrovna snadno srozumitelné.

Tomu, že jde o záležitost spíše kulturní, by odpovídala i doba, kterou na sebe utopie v Tearlingu bere. Je možné, že v Američanech někde stále rezonuje vzpomínka na „slušné doby“, kdy se domy nezamykaly a na ulicích bylo bezpečno, kdy se o sebe každý mohl postarat a jídlo bylo prosté, ale chutné. Utopie proto znamená podobně prostý život se starostlivými sousedy, i když máte knihtisk, univerzitu a veřejné osvětlení (jinak řečeno, civilizaci, kde malé skupiny lidí už v zásadě nejsou soběstačné). A jako s dobrem, tak i se zlem: možná se občas někdo napije piva a příliš se rozveselí, ale nikdo není alkoholik, který by se někde potácel s lahví pálenky. Nehodlám se této odnáboženštělé puritánské představě nijak vysmívat, ať už je na ní pravdy hodně nebo málo. Ale je tohle skutečně přirozená podoba lidské společnosti? Je tohle udržitelný stav, ke kterému lidé dospějí, vysadíme-li je na opuštěném, přiměřeně úrodném místě, jen oprostěné od starých ideálů, které jim mátlý zdravý selský rozum a vrozenou dobrotu? Stačí, aby v jednu chvíli byli, jak ještě uvidíme, vyhlazeni všichni lidé příliš odlišní, kteří by harmonii dokázali narušit, a všechny další takové, kteří se narodí později, už dokážeme zvládnout výchovou?

Myslím, že náš pohled na podobné otázky je poměrně skeptický. Nicméně, ať už si o americké kultuře myslíme cokoliv, je potřeba si uvědomit, že Američané zkušenost „nového založení“ vnímají, podobně jako kdysi Římané, jako skutečnou. Je to možnost, jejíž provedení se po dobu řady generací zdála být úspěšná, takže jim těžko lze vyčítat, že se k úvahám o ní ve chvíli krize vraceli. Ovšem, i kdyby naše úvodní skepse byla neoprávněná, následná představa, že bude-li se nějaké maloměsto *několik set let* úspěšně rozvíjet, bude výsledkem stále stejně harmonické a rovnostářské město, jen tak nějak větší, ale o to šťastnější, mi přijde prostě absurdní. Zvláště u knihy, kde se mnohokrát argumentovalo kritickým poučením se z historie, jde o představu utopie, která při sebemenším zamýšlení působí spíš jako cynický výsměch. Dokonce i kdyby něco takového jako rovnoměrný a přirozený rozvoj bylo možné, čemuž nic nenaspědčuje, těžko si lze představit, že by lidmi velmi rychle nezačal nudit. Jenže chceme-li něco, co bylo založeno, takže je to vystaveno nebezpečí zániku, před zánikem spolehlivě ochránit, aniž bychom se dovolávali nadpřirozené pomoci, nezbyvá už asi nic jiného než zrušit dějiny. Možná teprve při tomto pohledu dává utopie v Tearlingu alespoň nějaký smysl.

Jiří Grunt
(dokončení přístě)

Kompletní povídky H. G. Wellse

V kompletním vydání vycházejí Wellsovy povídky česky od roku 2018: jak ty klasické fantastické, tak ty realistické. Rozvrženy jsou do tří svazků. Ten první zahrnul práce let 1888-1896 a jde o převod původních knih *Ukradený bacil* (1895) a *Příběh Gottfrieda Plattnera* (1897). Patnáct próz *Ukradeného bacilu* z let 1893–1895 doplňuje raná próza *Temporální argonauti*, což byl jakýsi původní a následně odvrženy začátek románu *Stroj času*, jímž H. G. Wells prorazil.

Seemnáct povídek následující sbírky bylo uveřejňováno v různých periodikách mezi roky 1894-1896 a pouze *Ztracené dědictví* a příběh *Jak Jane dostala košem* „spadly“ do knihy přímo ze stolu.

Zatímco některé tyto povídky jsou ve středoevropském prostoru známy výtečně už od časů první republiky, jiné vynikly minimálně. Tak či onak tu roku 2003 vyšel v nakladatelství „ŠEL“ výbor sedmnácti próz doplněný barevnými obrázky a studií Stanislava Hudského *Jiné světy za dveřmi nevyzpytatelného pana Wellse*; nicméně s těmito překlady PhDr. Miloslavy Menclové nynější vydavatelé kompletních povídek nepracují.

Spíše jen pro zajímavou úplnost také připomenou, že v létě 1988 vydal bratislavský Tatran sbírku jedenadvaceti hororů *Volanie o pomoc*, kde se vynořil Wellsovův neobyčejně zdařilý horor *Porro*. Aktuální albatrosí edice zužitkovala a pouze místy doplnila či opravila překlady Vladimíra Svobody a Františka Gela z knihy *Povídky s X* (1970), která opakovaně vyšla roku 1988 jako 177 „KOD“ a pod názvem *Válka světů a jiné příběhy z neskutečna*; ale těch kratších příběhů obsahuje pouze jedenáct. Teprve loni byly doplněny dalšími. A to?

Povídka *Po operaci těží* – osmdesát let před Raymondem Moodym – ze spekulací o tom, co se s námi děje po smrti. Nefantastické *Nešťěstí* předvede, jak dědictví posléze zaplaší stesk po mrtvých.

Červený pokoj je modelová strašidelná povídka.

Noční motýl má v titulní roli prelud, kvůli kterému aktéra příběhu asi po právu mají za blázna.

Lupiči v Hammerpondu jsou skvělou lupičskou historkou humoristické odnože.

Pána všech dynam nazval Arthur C. Clarke právem „čirým sadismem“.

Argonauti ovzduší zastarali.

Létající muž je vojenská historie, která jako povídka moc nefunguje.

A dál? Nelze vyloučit, že u nás dosud skoro neznámá próza *Za oknem* inspirovala Cornella Woolriche při psaní významného textu-předlohy Hitchcockova *Okna do dvora*. Zde však jde o magicky „perspektivní“ a poněkud šílený příběh „netečného diváka“. Navozuje pocit domyšleného drogového snu.

Prvotřídní a groteskní horor *Pokušení svatého Harringaye*

věrohodně líčí souboj malíře s bytostí, kterou zrovna vytváří štětcem a již z vlastní vůle destruuje.

Vycpávačova vítězství a *Pštroší byznys* propojuje titulní vypravěč. *Vycpávačova vítězství* jsou o ptáku moa ze severního ostrova Nového Zélandu, *Ostrov appyornisův* o obdobném a rovněž jen domněle vymřelém ptákově.

Na observatoři v Avu je fakticky realistickou reportáží přetavenou ve strašidelný příběh.

Když vykvetla podivná orchidej (v českém překladu W. F. Wallera z roku 1925 jsem povídku znal jako *Květ zvláštního vstavače*) patří k řadě povídek o krev milujících či rovnou masožravých rostlinách, jaké pamatujeme i z přetavení v Brdečkově *Adéle*.

Ukradený bacil vypráví o anarchistovi, jenž po metropoli chce roznést cholery; dojde na překvapující pointu a Wells na rozložení kratičkého textu stačil věru geniálně načrtnout pouliční Londýn devadesátých let 19. století. A to včetně dialektu.

Louskám-li Wellsovy povídky takřka již sakumpakum, to znamená jednu za druhou tak, jak postupně vycházely, mají kolísavou úroveň. *The Guardian* nicméně tehdy zdůraznil jejich osobitost a skutečně ji vnímáme. Dodnes. Lze se dokonce ptát: „Bože, jak to, že před Wellsem nikoho nenapadlo stavět fantastiku takto? Přece se to nabízelo!“ Snad se to nabízelo a bylo více povolaných, ale HGW se stal vyvoleným. A je to vlastně záhada: odkud se v něm takto „napadnuté“ vize zrodily? Odkud přicházely do jeho mozku? Což povstaly „z ničeho“? Ale podobné pocity asi máme u více geniů.

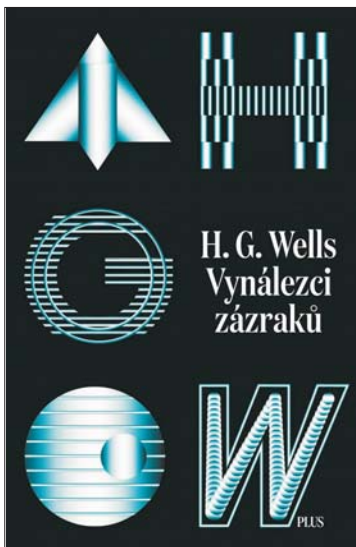
Nejen *Za oknem*, ale víc povídek přitom je vizemi až narkotickými, nebo se přímo jedná o vhledy do jiných světů (*Pozoruhodný případ Davidsonových očí*, *Příběh Gottfrieda Plattnera*, *Příběh již zesnulého pana Elvshama*, *Ukradené tělo*). Jak ovšem varuje ediční poznámka, jsou některé sekvence „vzhledem k době, v níž Wells tvořil, otevřeně rasistické“. Ale lépe by bylo říci, že jsou rasistické především vzhledem k době naší. Nu, a soubor dalších osmnácti próz *Strážci nových časů* (2019)?

Je prvním českým představením dalších dvou Wellsových knih *Povídky o prostoru a času* (1899) a *Dvanáct povídek a Sen* (1903).

Starší ze sbírek přitom shrnuje jen tři povídky plus dvě rozsáhlejší novely *Příběh doby kamenné* a *Příběh dnů příštích*, zatímco ta druhá sestává z tuctu povídek a kratší novely *Sen*.

A autor tu, nutno dodat, opět nastavuje etalony, s kterými se chtít nechtět museli poměřovat všichni tvůrci science fiction dvacátého století. A jistě, někteří přišli s dalšími nápady a náměty, ale je překvapující, kolik nápadů – později recyklovaných – objevíme právě už v díle jediného H. G. Wellse.

Úvodní text českého souboru *Křišťálové vejce* je působivá

varianta příběhů o nenápadných objektech tohoto světa, skrze které lze jako branou pozorovat světy zcela jiné; v tomto případě život až na vzdálené planetě. Wells už dříve vytvořil podobný text *Pozoruhodný příběh Davidsonových očí*.

Hvězda líčí den po dni ohrožení našeho světa, který je terčem stále se zvětšujícího (stále se přibližujícího) kosmického objektu. Ten jej nakonec těsně mine, i tak ale způsobí obrovské katastrofy a změny. Síla Wellsovy imaginace může až zrazit, přičemž povídka je do jisté míry základnou pro pozdější Wellsův (ne už tak zajímavý) román *Za dnů komety*.

V *Příběhu doby kamenné* mnohého čtenáře zaráží značná brutalita, o níž Wells u našich předků nepochyboval a která se kupříkladu Eduardu Štorchovi do plánu jeho prací jaksi nevměstnala. Wells napsal do této novely také působivé kapitoly *Jeskynní medvěd* a *Souboj ve lvím doupěti*.

V *Příběhu dnů příštích*, novele rozdělené (stejně jako ta pravěká) do pěti krátkých částí, pak autor nepochybně a neblaze popustil uzdu své víře v totální genovou předurčenost každého z nás. „Upřímně vám doporučuji eutanazii,“ říká zde lékař bohatému hrdinovi poté, co jej prohlédne. Tato próza je volně propojena s povídkou pravěkou a v té souvislosti zaujme moment, kdy Wells během líčení krajiny budoucnosti podotkne: „Přesně tam kdysi leželo tábořiště Újových předvěkých dětí.“ Pointou je ne zcela pravděpodobný čin zamilovaného boháče, který uzná vlastní nicotnost a vše odkáže dvěma milencům, jež tím osvobodí z bahna práce. Sám dobrovolně a co nejrychleji podstoupí eutanazii. Wells překonal značnou bídu, než se díky psaní vyvíhl, a má na bohatou elitu sporný náhled. Jeho hrdina závěrem vyjadřuje víru, že ne zcela dovtipní lidé jednou zmoudří.

Muž, jenž dokázal činit zázraky je už klasickým příběhem, v němž autor vzorně domyslí, co by takto obdařený mohl provést, kdyby se rozhodl naráz zastavit zemskou rotaci.

Filmer do oblasti fantastiky takřka nepatří, ale ve svých časech tam náležel, i když příběh vynálezce létajícího stroje klade na váhy prvořadě psychologické nuance.

Svět kouzel je magickou povídkou o krámku, který mizí a zase se zjevuje na všední londýnské ulici. Chcete tu koupit hračku? Budete udiveni.

Údolí pavouků je hororovým záběrem na běh několika mužů. Prchají před děsivými smotky pavučin i jejich tvůrci. Jde o mistrný kousek – ve své strohosti.

Povídka *Jak to opravdu bylo s Pycraftem* vypráví o muži, který se vznášel pod stropem jako bublina. *Pan Skelmersdale v pohádkové říši* je dokonalou ukázkou Wellsovy schopnosti podat báj o lesních vilách jako realistickou fantazii, která sice mohla být jen hrdinovým snem, ale věru to tak nevypadá. *Nezkušený duch* je další klasický majštrštyk, a to spíše duchařský než vědeckofantastický. Úžasná a děsivá je jeho pointa.

Tím se v knize dostáváme k první ryze realistické povídce *Brejlovec Jimmy, domorodý bůh*, ve které Wells patrně zpracoval nějakou skutečnou historku z kolonií. Je přitom faktem, že potápěč, který vystoupí z oceánu ve starodávném skafandru, bude uctíván každým domorodým kmenem. Příběh se dosti podobá povídce Johna Buchana „*Divus*“ *Johnston* z knihy *Klub tuláků* a také její hrdina byl divochy ke svému údivu uctíván, nicméně i bez skafandru.

Geniální *Superstimulátor* předvádí „zpomalený svět“ z pohledu muže, kterému bylo umožněno využít čas x-krát intenzivněji, ale nemůže se nyní rozběhnout, aniž by na něm nevzplály šaty. Povídka byla, jak její vypravěč tvrdí, vytvořena v neuvěřitelně krátkém čase a právě pod vlivem titulního „superstimulátoru“. V knize *Superaktivátor* vydané roku 2003 nazvala jiná překladatelka Lydia Stohrová tentýž vynález právě „superaktivátorem“.

Prázdniny pana Ledbettera jsou realistický příběh obyčejný človíčka, jenž se dostane do ohniska dobrodružství, aniž je s to chod příhod příliš ovlivnit. Vyzváne. Kdyby psal Wells pouze takto dobře, už bychom se o něm neučili.

Odcizené tělo je určitou variantou Wellsovy starší povídky *Příběh Gottfrieda Plattnera* a „záhrobi“ zde zobrazené není po přečtení nikdy zapomenutelné. *Poklad pana Brishera* je jednou z více Wellsových povídek o objevení pokladu; i v tomto případě je šťastlivec smolařem, i když... Následuje ještě jeden zvrát. *Srdce slečny Winchelseaové* realisticky líčí jedno milostné rozčarování a pro život typické rozpouštění citu v nicotu.

A Sen o konci světa? Tato závěrečná povídka působí velmi překvapivě. Máme silný pocit, že se podobný sen opravdu zdál (i kdyby pod vlivem nějaké drogy) a děj směřuje k sadistické pointě. U ní se nelze vyhnout srovnání s motivem z Burroughsových příběhů o podzemním světě Pellucidaru. Autor *Tarzana* bezostyšně využil pointu Wellsova vyprávění a rozvinul odporný motiv lidí oklořávajících ptáků v cosi ještě přízračnějšího. H. G. Wells náleží k zakladatelům science fiction, ale nepochybně tihl i k deziluzi a hororu.

Většina povídek je nově přeložena, ale využity byly i starší překlady Františka Gela a Vladimíra Svobody z knih *Povídky s X a Válka světů a jiné příběhy z neskutečna*. **Ivo Fencel**

Vynálezci zázraků. Sebrané povídky H. G. Wellse, svazek I. Přeložili Sylva Ficová, Markéta Musilová, Richard Podaný a Vladimír Svoboda. Vydalo nakladatelství Plus ve společnosti Albatros Media. Praha 2018. 384 stran

Strůjci nových časů. Sebrané povídky H. G. Wellse. Přeložili Zdeněk Beran, František Gel, Markéta Musilová a Vladimír Svoboda. Ve společnosti Albatros Media vydalo nakladatelství Kniha Zlín. Praha 2019. 424 stran

Časem s vědou - červenec

● velkých činech vědy a techniky

Na jaře 1894 vypukla v Hongkongu epidemie moru. Připomeňme, že tou dobou už se rozvíjela lékařská imunologie; existovalo očkování na neštovice a vzteklinu, na spadnutí byly vakcíny na cholera a tyfus.

12. června 1894 z pověření japonské vlády přijíždí do Hongkongu bakteriolog Šibasaburo Kitasato, ředitel japonského Ústavu pro infekční choroby. O čtyři dny později pak tam z pověření vlády francouzské doráží o sedm let mladší a mnohem skromněji vybavený koloniální lékař Alexandre Yersin, který v té době řídil pobočku Pasteurova ústavu v Nhatrangu (v dnešním Laosu). Yersin jde okamžitě Kitasata navštívit, ale setká se s nepřátelstvím. Japonec dokonce na místních úřadech vymůže pro Yersina zákaz pitvání mrtvol!

„Pokud se jeden z nás vydá špatným směrem, aspoň ho ten druhý nebude následovat,“ konstatuje lakonicky Yersin. V noci pak za tlumočení místního misionáře přemluví anglické vojáky hlídající hřbitov, vykope několik mrtvol a usadí se k mikroskopu. Nemá tušení, že mezitím už Japonec narazil v morových abscezech jedenáct hodin starých mrtvol na krátké hrubé, údajně pohyblivé tyčinky se zaoblenými konci, které se dají barvit metylénovou modří. Totéž potom našel i ve vzorcích krve a odňatých orgánech. Když Kitasato přenesl tyto mikroby na myši, ty brzy uhynuly na sepsi ze zduřelých lymfatických uzlin. Žel, ve strachu o prioritě Japonce v odborném časopise *Lancet* z 25. srpna zveřejňuje neúplné, ne příliš průkazné výsledky.

Yersin na totéž kápne 20. června 1894, přičemž jeho výsledky jsou průkaznější (jako první morové bakterie i nakreslil) a přesnější (zjistil, že odhalené bacily moru NEJSOU pohyblivé). Po náležitém prověření své závěry posílá **30. července 1894** do Paříže, kde jsou 11. srpna předneseny na zasedání francouzské Akademie věd a vzápětí vytištěny v *Análech* Pasteurova ústavu. Proto původce moru nese dnes název *Yersinia pestis* („pestis“ je latinsky mor).

Rozzřehný Kitasato pak Yersinovo prvenství uzná až za pětadvacet let.

Na základě Yersinova objevu pak Waldemar Haffkine, toho času ve službách indické vlády, vyvinul proti moru očkovací látku. V létě 1897 ji úspěšně vyzkoušel na britských vojácích i domorodém obyvatelstvu v Indii.

Díky hygieně i rostoucí separaci lidí v sídlech od volné přírody se z moru stala „pouze“ jakási neurčitá hrozba (ale pokud se přece naplní, i s antibiotiky na něj stále umírá skoro pět procent nemocných). Mimo Evropu se sporadicky vynořuje odnes, zpravidla po kontaktu s nakaženým zvířetem.

Mor dodnes zůstává symbolem hrůzy a utrpení, ne nadar-

mo se mu říkávalo *černá smrt*. A přece i on občas napomohl pokroku... Tři příklady:

1. Do Evropy vtrhl v říjnu 1347 skrze přístav Messinu. Do šesti měsíců polovina města zemřela nebo uprchla. Podle Boccaccia jen v oblasti Florencie „zahynulo od března do července (1348, FH) přes sto tisíc lidských tvorů“. Dvě třetiny všeho obyvatelstva.

Ve Vídni se epidemie objevila už koncem roku 1347. V červnu 1348 dobyla Paříž. V létě téhož roku společně s nákladem bordeauxského dorazila do jihoanglických přístavů. Londýn navštívila na přelomu let 1348–49, Skotsko koncem roku 1349. Napřesrok zpusťovala Skandinávii, potom olízla osídlené pobřeží Grónska. Roku 1352 se přes Moskvu vrátila zpátky na tatarská území za Volhou.

Během let 1347–52 zemřelo v Evropě nejméně 25 milionů lidí, čtvrtina až třetina veškerého obyvatelstva. Trvalo pak 150 let, než se lidnatost na území starého kontinentu vrátila k předchozímu stavu.

U nás mor zasáhl roku 1349 Moravu, Čechy napřesrok. Za Karla IV. se objevily ještě nejméně tři vlny, kterým padlo za oběť až 800 000 lidí.

Černá smrt se pak ve zhruba 10–20letých intervalech vracela. České země postihla naposledy roku 1713 a jen v Praze zkosila přes čtvrtinu z tehdejších 40 000 obyvatel.

Morová rána z poloviny 14. století odhalila bezmocnost světských a církevních majestátů i zbabělost jejich konkrétních představitelů. Když Bůh člověka opustil, jak si řada lidí myslela, začali se někteří z nich víc starat o svůj osud sami. Mysticismus poněkud ustoupil, vedle slepé víry se začala prosazovat skepse. Ta nastolila nové otázky, nové pohledy na život. Zrodila se *renesance*.

2. V únoru 1662 obchodník John Graunt představil Královské společnosti v Londýně spisek *Přírodní a politická pozorování vycházející ze seznamů zemřelých*. Jak vznikl?

Mezi roky 1348, kdy se tam objevil poprvé, a 1662 se mor v Londýně rozšířil šestnáctkrát – a právě on v Grauntovi probudil zájem pít se, na co, jak staří a v jakém počtu vlastně lidé umírají. Zrodil se obor *demografie*.

A do třetice: Když v letech 1665–66 řádlil v Londýně tzv. Velký mor (zahubil kolem 100 000 lidí), mezi těmi, kdo před ním uprchli, byl i mladý Isaac Newton. Ve více než půldruha-roční izolaci na rodinné usedlosti ve východní Anglii zformuloval *gravitační zákon* a *diferenciální a integrální počet*.

Dnes – alespoň u nás – po moru ani nevzdechne, ale z plodů renesance, demografie, kalkulu i gravitačního zákona se těšíme dodnes.

František Houdek

Věda a vlast

Třeštění letitého popularizátora 87

Počátkem dubna 1850 vyrazil z tehdy pruského města Breslau (dnes polská Wrocław, po česku Vratislav) do Prahy jeden z neznámějších Čechů své doby, měřeno očima vzdělaných lidí (i když ho často měli za Rakušana). Jízda nedávno dostavěnou železnicí trvala přes dvacet hodin, a tak měl Jan Evangelista Purkyně dost času na vzpomínání. Určitě si připomněl, jak přesně před sedmadvaceti lety (počátkem dubna 1823) – tenkrát ještě koňským povozem – mířil směrem opačným: to když – za přispění Johanna Wolfganga Goetha, kterému se líbila jeho disertace – získal profesuru fyziologie na vratislavské univerzitě poté, co se marně ucházel o podobná místa v Praze a dalších městech monarchie. Prušáci ho přijali nevráživě, ale JEP je časem přesvědčil o svých odborných i lidských kvalitách a stal se jedním z nejvýznamnějších fyziologů své doby (spolu s Françoisem Magendiem v Paříži a Johannem Müllerem v Berlíně). Roku 1839 ve Vratislavi založil první samostatný fyziologický ústav na světě, tam také učinil řadu objevů, které z něj udělaly nejčastějšího českého eponyma ve vědě. Tam se oženil i ovdověl, tam vinou cholery přišel o dvě malé dcerušky a zůstal sám se dvěma ještě menšími kluky.

A možná – cesta je dlouhá a vlak se tak courá – si vzpomněl i na jedno svoje putování ještě dálnější: počátkem léta 1807, to mu šlo na dvacátý rok, se jako čerstvý mníšek-piarista s řádovým jménem Silverius cítil na víc než na celoživotní vtoukání písmen a číslic do záčků a z řádu vystoupil. Tento smělý krok od zajištění do nejistoty korunoval pěší cestou z Litomyšle, kde učil ve škole a zároveň studoval filosofii, do rodných Libochovic na Ohři. Cesta mu trvala sedm dní a urazil ji bos, poněvadž ho tlačily boty. Ale hlavně během ní na vlastní kůži poznal trud a zlost venkova. Štrapáce bídou a nevědomostí mu ukázala nový životní cíl – dělat nejen to, co ho bude bavit (to může být koneckonců i vydělávání peněz), ale taky to, co bude všeobecně prospěšné... Proto v Praze vystudoval medicínu a dal se na vědu.

Pokud první velkou cestu (1807) podnikl pro sebe a druhou (1823) pro vědu, pak tu třetí (1850) byl rozhodnut udělat pro svoji vlast.

Je mu už dvašedesát, když je konečně jmenován na pražskou lékařskou fakultu. Vrací se jako vědecká hvězda první velikosti (kupříkladu zrovna roku 1850 byl zvolen členem věhlasné Královské společnosti v Londýně).

Především v Praze (na podzim 1851) otevírá fyziologický ústav. Od roku 1853 vydává popularizační časopis *Živa* (vychází dodnes).

Avšak vedle výzkumu a vyučování na univerzitě intenzivně vyzáruje i do veřejnosti. Ve spolupráci s Jednotou ku povzbuzení průmyslu v Čechách přispěl k otevření první české průmyslové školy v Praze (1857); zároveň se od počátku roku 1856 ocitá na seznamu osob sledovaných tajnou policií.

Sedmá dekáda 19. století, první po pádu bachovského absolutismu, dala vzniknout celé řadě institucí s obrozenskými i osvětovými cíli a v žádné z nich Purkyně nechyběl. V odborné oblasti například spoluzaložil *Časopis lékařů českých* a Spolek českých lékařů (oba 1862), jehož se stal doživotním předsedou.

V oblasti kulturní se navzdory přibývajicímu věku účastnil lidových slavností v Praze i na venkově, chodil do divadla, na koncerty, do plesů. Všude byl vítán s otevřenou náručí. Božena Němcová (kterou jako autorku obdivoval a pravidelně podporoval) o něm napsala: „Já se věru bála, že je to nějaký mrzouš přísný, a jaký přívětivý, srdečný muž – s potěšením věru vždy o něm mluvím.“

Vezmeme-li alespoň to hlavní, JEP stál u vzniku několika významných spolků: pěveckého Hlaholu (1861), tělovýchovného Sokola (1862), literárního Svatoboru (obě 1862), vydavatelské Matice lidu nebo dělnického Oulu (obě 1867).

Když v březnu 1863 zahájila činnost Umělecká beseda, byl s Bedřichem Smetanou její nejvýraznější osob-

ností. Prvních pět let do ní docházel skoro každý večer. Vyzýval básníky, aby nepšli jen o lásce, ale i o krásách přírody, a oni na to slyšeli (byť po letech); příkladem jsou sbírky *V přírodě* (Vítězslav Hálek přímo napsal, že vije věnec kolem Purkynových skrání) nebo Jana Nerudy *Písně kosmické*.

V dubnu 1868 předčasně zemřel syn Karel, malíř, což JEP silně zasáhlo. V květnu 1868 se ještě účastnil položení základního kamene Národního divadla. „Mám čest zastupovati při dnešní slavnosti vědu. Věda a umění jsou odedávna spolu spojeny. Umění klesá cestu, věda pokračuje a končí. Ať žije věda a umění vědecké.“ (Původně měl poklepat kámen jako první, ale nakonec si tuto poctu pro sebe vymohl František Palacký.)

Potom už do společnosti nevycházel. Jan Evangelista Purkyně umírá **28. července 1869** v nedožitých dvaosmdesáti letech. Jeho pohřeb se stává celonárodní manifestací. (Z kolegů profesorů se ale pohřbu zúčastnil jediný – patolog Václav Treitz.) Pochován je na vyšehradském Slavíně.

V kartotéce vídeňského ministerstva vnitra o něm stálo strohé: „Dr. J. E. Purkyně, univerzitní profesor v Praze. Vůdce českých separatistů, nenapravitelný stařec. Světem uznaná vědecká autorita.“

František Houdek

Edward Luce: Soumrak západního liberalismu

Dle staré teorie p. Brookse ze slavné knihy *Bobos* musí každá moderní kniha s ambicí stát se vlivnou mít název obsahující smrt, zánik nebo konec něčeho. Tento požadavek *Soumrak západního liberalismu* splňuje. Knihu mi zapůjčil p. prezident fandomu čistě pro zajímavost, neboť ví, že tyto otázky jako konička sleduji.

P. Luce je britský politický komentátor, který za své kariéry spolupracoval s různými vládními činiteli hlavně v USA. Tuto knihu napsal v r. 2017 jako pokus vysvětlit dvě vítězství, kterých dosáhla politická reakce demokratickým hlasováním: v plebiscitu o vystoupení Velké Británie z EU a v posledních amerických prezidentských volbách.

Autor v předmluvě píše, že knihu čtenář přečte zhruba za tři hodiny; trvalo mi to o něco déle, ale skutečně jde o žánr spíše prodlouženého novinového komentáře.

Přínosem knihy pro mě bylo, že ukazuje ve zkratce určitý vývoj, jak sebe sama vidí anglosaská západní společnost. Nejzajímavější byla pro mě asi rekapitulace vývoje pojetí sebe sama jako demokracie.

Připomíná amerického presidenta p. Jacksona (ve funkci 1829–37): v drobném portrétu tohoto politika ho uvádí jako prvního, který se vědomě a hrdě opíral o většinu voličstva. Přitom však šlo o reakčního politika, otrokáře, který – proti odporu vzdělaných pokrokových vrstev – silou volební většiny působil proti původním americkým kmenům a pro zachování otrokářství.

Ve vztahu k Velké Británii píše, že její vláda označila zemi za demokratickou prý poprvé až v r. 1916, a to v rámci válečné propagandy, s cílem omluvit masové ztráty vojáků na frontě, když vláda hájila nutnost války jako boj demokratické Dohody proti autokratickým ústředním mocnostem.

Ještě mě zaujalo jeho naléhavé varování do budoucna z hlediska zachování míru. Přináší některé statistické údaje ukazující, že ekonomická slabost Číny a Indie po větší část posledních 200 let byla nejspíš jen historickou anomálií, která nemohla trvat věčně. Není žádný důvod pro to, aby se jejich váha v mezinárodní politice nevrátila přinejmenším do normálu. Západ se musí v každém případě smířit s dalším výrazným poklesem svého politického a ekonomického významu. Uvádí, že situace, kdy dochází ke střídání politického hegemona (stará moc slábné, nová sílí), je vysoce riskantní z hlediska vzniku války. Uvádí studii, že v 11 případech z 15 vedla v historii taková konstelace k válce. Obává se především dalšího vývoje americko-čínských vztahů. Jako ohnisko konfliktu předpokládá Tchaj-wan.

Většina textu mi však jinak připadala šitá horkou jehlou a příliš mě nezaujala. Je dobré, že na každé stránce přináší dva nebo tři myslitele či myšlenky i s odkazem pod čarou, v drtivé většině však jde o záležitosti mnohokrát omlété, u nichž jsem neměl dojem, že by je p. Luce pojmál nějak objeveně.

Když hledá důvod změn volebního chování bílé střední třídy v poslední době, nalézá ho v jejím relativním ekonomickém úpadku. Tento úpadek však považuje za neodvratný a varuje před pracovním populismem jako odpovědí na nastalou situaci, neboť

populisty považuje za válečné štváče, a tedy rizikové právě z hlediska konfliktu s Čínou.

Argumentuje, že poslední století západního blahobytu bylo anomálií, kterou způsobily objevy v období první průmyslové revoluce (elektřina, stroje, dopravní prostředky, medicína), které reálně a radikálně zvýšily produktivitu práce na Západě. Tato vlna nové produktivity sice zničila původní předprůmyslové ekonomické struktury, ale vytvořila rychle novou ekonomiku, jejíž rychlý růst vynesl střední vrstvy do takových výšin blahobytu, které přesaňoval úroveň, kterou si užívala v době předprůmyslové i nejužší smetánka.

Do kontrastu s tím staví probíhající digitalizaci, která na jedné straně zmizikuje se zvyšující rychlostí dobrá pracovní místa západních středních vrstev, ale dle názoru p. Luce tato digitalizace přesto nepřináší takové zlepšení produktivity západních ekonomik, aby namísto zaniklých dobrých stálých zaměstnání získala střední třída jiná, ale stejně dobře nebo lépe placená místa. Digitalizace jen umožňuje rostoucí globalizaci výroby a též služeb, což je proces, který směřuje spíš k vyrovnání dosavadních prudkých regionálních ekonomických rozdílů na jednotnou, spíše nižší úroveň. Současně však vede tento vývoj i ke zvyšování nerovnosti v rámci jednotlivých společností, které se dle názoru autora vyvíjejí nezadržitelně k systému, kde proti úzké vrstvě superbohatého globálního establishmentu (nazývá ho plutokracií) bude stát bývalá střední vrstva, do budoucna odkázaná na překerní dočasně zakázky ve sdílené ekonomice (a bude frustrovaně volit stále reakčněji).

Značnou část knihy zaujímá dosti zařatá vnitropolitická polemika s p. Trumpem a dalšími populisty, která mi připadala zmatečná. Na jedné straně jim vyčítá oslabování demokracie, naproti tomu však sám uvádí, že i druhá strana využívá nedemokratické metody, když globální korporace stále více sází na mezinárodní organizace, které nepodléhají politické odpovědnosti vůči voličům ve volbách. Stejně tak odsuzuje všechny obvyklé podezřelé populistické figury pro údajné opuštění liberálních principů. Opakovaně (bohužel však bez nějaké strukturovanější argumentace) ale sám o klíčovém tématu aktuální globální politické debaty – migraci – říká, že například státní hranice musí být zcela uzavřeny pro nelegální migraci, jinak se zcela rozpadne sociální stát a solidarita, které chrání občany západních států před životními riziky.

Přestože kniha má obrovské hodnocení na Goodreads, osobně ji příliš nedoporučuji. Myslím, že do debaty nepřináší žádný výrazně svěží vítr ani užasná statistická data; navíc mám podezření, že autor nemá zábrany sypat ze sebe radikální odsudky všech kolem, včetně například země mimo anglosféru, u nichž mám pochyby o hloubce jeho znalostí.

První věta knihy: *Auto plné studentů se plnou rychlostí řítí k Berlínu.*

Poslední věta: *Až ten rozdíl uvidíme na vlastní oči, pak jej poznáme.*

Jára Mikovec

Goodreads: 81 % (z 2163 hodnocení)

Databáze knih: 86 % (ze 14 hodnocení)

DOGMA

ANNABELLE 3 – má stejný kvalitativní propad vůči dvojce jako dvojka vůči jedničce, a dokonce v ní – pozor, spoiler – nikdo neumře. Jsou tu sice různé příšery, ale bez ladu a skladu a pořádného prostoru si je stejně moc neužijete. Raději si sežeňte plakát, pět minut si ho detailně prohlížejte a dočkáte se většího a zajímavějšího zážitku než z celého filmu.

AQUAMAN – je předpokladatelný stejně jako Avengers: Endgame, a je patetický, ale ano, prostě je běčkově zábavný. Je v něm hrdina sandokanovského typu, který je správně bezohledný k záporákům, a hezká zrzka v těsném a každou chvíli mokřím trikotu, akce a vizuální orgie barev a fakt dobrá hudba. Taký řada poměrně chytrých narážek na jiné filmy, hrdiny a autory, jako je Verne, Indy a Dirk Pitt, a Nekonečný příběh; a je tu poznat režisérův rukopis, a hlavní piráti jsou čer-, afroameričtí. A určitě to bude mít druhý díl – pokud v něm Meřin kostým po namočení zprůhlední, nebude už nic, co by mi chybělo.

AVENGERS: ENDGAME – pokračuje v tradici nejvelkolepějšího zklamání roku. Aniž bych si o něm cokoliv zjišťoval a aniž bych četl komiksovou předlohu, pro sebe jsem si tipnul postup a konec filmu, a pak jsem koukal tři hodiny jen proto, aby se mi to potvrdilo. Ono to není úplně špatné, jsou tu zábavné scény i dialogy, o technické stránce nemluvě, ale potřebovalo by to tak skoro o hodinu prostříhat a vyházet všechny korektně stupidní nápady, jako že i velký zelený může být chytrý a teplý, že Thor je (skoro) volená funkce a může být předána ženě (takže nebude bůh hromu, ale božka hromu?) atd... Navíc to silně připomíná roli USA za druhé světové – objeví se fanatik s knírkem, zde s bradkou, ohrožuje všechny světy, ale většina z nich tvrdí, že není nutné se mu postavit. Pak vybijí nějaké ty miliony, triliony, miliardy lidí, a když se hrstka statečných postará o skorovítězství, ostatní otevřou druhou frontu, aby se také mohli podílet na slávě a rozdělení světů. Chápu, že se to dost lidem líbí, ale v té frontě já prostě nestojím.

CAPTAIN MARVEL – doslova nikdo a nic v tomhle filmu není tím, kým se zdá být, a chvíli to vypadá na zábavnou akčku, při které se na Zemi budou mydlit mimozemšťani s docela hezkou holkou. Potom ale scénář začne předvádět rodiny všemožných ras a jejich utrpení, a odhalovat zápletku, která je stále nelogičtější a nelogičtější, až to celé skončí jako poměrně velká pitomost, docela zdatně stíhající Dark Phoenix. Také proto, že film sice odhalí, jak Nick Fury přišel o oko, ale pokud si k němu chcete zachovat nějakou úctu, tak se na to neďivejte...

GODZILLA II KRÁL MONSTER – má úplně stejné nedostatky jako jednička, ale je ještě hloupější. Toho, jak obří monstra šlapou v mrakodrapech, se dlóóóuho nedočkáte, když konečně, tak je to stejně tak nějak o ničem. Je to velkolepě vizuálně i zvuko-

vě, pořád něco odněkud leze, příšer je tam hromada, a přesto je to vlastně nuda, která se postupně mění ve velehloupou slátaninu o tom, že godzilla a ostatní obludy jsou na světě, respektive pod světem proto, aby nám zachránily ekologii. To ani Charles Dance coby padouch nezachrání.

HELL FEST: PARK HRŮZY – se v poslední třetině dobere toho, co od vyvražďovačky v pouťovém „strašidelném zámku“ chcete, a tak vás vlastně nezklame. Ale ten začátek, plný přicházení, chození, pobíhání a odbíhání vyhlíží, jako by dramaturga zabil na úplném začátku příprav. A jestli ne, tak ho zabít měli!

HELLBOY – je další remake, který nebyl nutný a je horší než původní film. Nicméně je tak panoptikální a krvavý, že se mu dá přiznat právo na existenci, ba dokonce na to, že další díl, který už se nebude muset zatěžovat vysvětlováním, by mohl být fakt dobrý. Ale jestli bude...?

LA LLORONA: PROKLETÁ ŽENA – degradovala horor na bafačky s veleplytkým příběhem. Co fungovalo v zajetí démonů, protože to bylo poměrně nové a navíc lépe vymyšlené, tady neuspokojí ani průměrně, a to dokonce přesto, že se ubližuje dětem a sociální pracovníci.

MRTVÍ NEUMÍRAJÍ – je to marné, je to marné, je to marné, jako všechny jarmuschovky, které jsem doposud viděl. Komédie o zombiích, jejíž všechny vtipné momenty jsou sestříhány do traileru a kde se kulhavě pomalu neposunují jen nemrtví, ale i hlavní postavy a taky scénář. Snad mají intouši právo na svou zombiárnu, ale my normální bychom měli mít právo na dořazení většiny zápletek.

MUŽI V ČERNÉM: GLOBÁLNÍ HROZBA – mají superpravdivý název: tenhle film je globální hrozbou pro celou sérii MvČ. Samozřejmě byla do hlavní role dosazena ženská – bez vkusu, ale zato bílá tak, že ani neví, že v Anglii se jezdí vlevo. Parťáka jí sice dělá chlap, ale namyšlený na nic, pro nic a za nic. Moc vztahových „fórků“, málo vtipů s mimoszemšťanama, na oko líbivé, ale duch a styl a úroveň předchozích filmů se z toho vytratily. I samotná agentura je taková slabší a bezradnější; chrání sice Zemi před šmejdem z vesmíru, ale mnohem víc náhodou než záměrně. A samozřejmě nechybí promigrantské scény.

SHAZAM! – je zábavný. Jenže: superpadouch má rozum a styl, charisma a cíl, tedy všechno to, co superhrdinovi chybí. Navíc vzešel z hodného, ušlápnutého kluka, zatímco klad'as je vlastně nevďěčný parchant a zlodějíček, a přestože mu je cca patnáct, chová se s bídou na deset. A když se na poněkud nemastném neslaném konci infantilní supr'áčci rozmnoží a popřou tím logiku zápletky, možná to pro někoho ta zábavnost nevyváží...

VENOM – do *Daleko od domova* nejlepší Spider-Man posledních let, asi proto, že je bez Spider-Mana. Svižné, příjemné pokoukání, až na to, že titulní příšera je tu za klad'ase.

Filip Gottrid

Cena Karla Čapka 2018-19

Mikropovídky:

Irena Moravcová: Na malinách – *cena Pulec*
Radovan Kolbaba: Poslední krok k dospělosti
Jan Vrána: Stříbrňák

Krátké povídky:

Jan Pečenka: Cestující – *cena Pulec*
Irena Moravcová: Příživník
Lukáš Vlasák: Návštěva
Zbyněk Moravec: Bellkana
Dávid Mamrilla: Srdce a zdroj – *cena Skokan*

Povídky:

Věra Mertlíková: Plocha – *cena Mlok*
Eva Žilková: Poslední rozkaz
Radmila Tomšů: Mechanoidi
Tomáš Petrásek: Plout nevidanou pouští – *čestné uznání administrátora*
Irena Moravcová: Slečna z lepší rodiny

Novely:

Marie Domská: Kchrat – *cena Pulec*
Irena Moravcová: Zašlá sláva

Kromě vyhlášení CKČ byly na Parconu 2019 v Banské Bystrici uděleny i ceny Československého fandumu.

Mloka za zásluhy si odnesl Miroslav Páříčka za celoživotní práci pro Československý fandum a banskobystričský zvláště, za uspořádání Parconu 1994, porad Slovenského fandumu, Vartaconů a další aktivity.

Cenu Ludvík získal KLF Ostrava jakožto organizátor Parconu 2018 v Bílovci za uspořádání vskutku reprezentativní akce s mezinárodní účastí, pro kterou dokázali získat i podporu města. Nutno vyzdvihnout i roční výstavu Čtyřicet let fandumu, kterou v zámeckých prostorách během roku navštívili i zahraniční hosté.

Cenu Drak dostal KPVPVF Banská Bystrica za BBcon uspořádaný v roce 2018.

Cenu presidenta ČS fandumu získala Lucie „Lulu“ Bocková jako vyjádření vděku a obdivu za obětavost a aktivitu, s níž vede slovenský fandum.

Jiřina Vorlová

NON FICTION

James Kakalios

Fyzika superhrdinů

Autor, mj. vysokoškolský učitel fyziky, podává svůj předmět novátorským přístupem: fyzikální principy, systematicky uspořádané od základních zákonů mechaniky po kvantovou fyziku, osvětluje na příkladu četných supehrdinů, kteří zalidňují svět komiksu. Nechává stranou zázračné schopnosti, kterými vládne, protože by bylo příliš snadné ukázat, že „to přece nejde“, ale ptá se, které z těch působivých činů a výkonů jsou s fyzikálními zákony v souladu. Tahle nová perspektiva je jednak zábavná a ozvláštňující, ale taky plně funkční: čtenář spolu se zábavným čtením, které je mj. přehledem superhrdinského žánru, dostane nenápadně i svěbytnou učebnici fyziky.

Autor se rozhodl využít svého celoživotního zájmu o superhrdinský komiks a s jeho pomocí zprostředkovat laickému čtenáři základní fyzikální poznatky. Postupuje od nejjednodušších mechanických principů a postupně se propracuje až ke kvantové mechanice – každé probírané téma vykládá v souvislosti s příhodou některého z četných superhrdinů s nadlidskými schopnostmi. Jeho východisko je přitom poměrně neočekávané – bylo by sice snadné probírat se komiksy a ukazovat, proč jsou z fyzikálního hlediska nesmyslné, ale Kakalios postupuje opačně: každému superhrdinovi „dovolí“ užívat jeho superschopnosti (takovou shovívavost v sobě přece musí najít každý čtenář komiksu), a zaměřuje se na výjevy a epizody, kde k porušování přírodních zákonů nedochází – kde autoři využívají fyzikálních principů správně. Coby dlouholetý vysokoškolský učitel, který ví, jak získat a udržet pozornost, dokáže navíc svůj výklad podat srozumitelně, svěže a zábavně; a výklad o fyzikálních jevech navíc organicky propojí s exkurzy do dějin klasického komiksu.

Fyzika je zde popisována s pochopením a humorem, a to i v případech, kdy ji v dotyčném komiksu uchopili špatně. **Nature**

Humorný, nicméně poučný pohled na to, co nás Superman a Spider-Man mohou naučit o fyzice... Zábavné... Vysvětlení autora jsou jasná a snadno pochopitelná. **Science**

James Kakalios
**FYZIKA
SUPERHRDINŮ**

Kakalios i o těch nejnepochopitelnějších teoriích vypráví se zápalem, vlídně a se zálibou v mizerných (opravdu mizerných) vtipcích. **Kirkus Review**

Fascinující seminář o tom, jak by superschopnosti mnoha hrdinů z vědeckého hlediska fungovaly a nefungovaly. **Starlog**

Argo, Praha 2018, přeložil Petr Kotouš, 380 str., 398 Kč